dost

SANATSIZ KALAN BİR ULUSUN HAYAT DAMARLARINDAN BİRİ KOPMUŞ DEMEKTİR — ATATÜRK

DOST dost dost DOST dost dost dost DOST DOST

ATATÜRK'ün Seziş Kudreti

Yakup Kadri KARAOSMANOĞLU

Atatürk'ün büyük kudretlerinden biri, onun **«Seziş Gücü»**dür. Bir asker olarak hazırlanan, harp meydanlarında gelişen hayatın daima çetin ve sert akışları arasında yoğrulan bu mücadele adamının nasıl olup da kendi mesleği ile hiç ilgisi olmayan

(9. sayfada)

Atatürk'ü kim sever

Suat TAŞER

Son yıllarda Atatürk ve Atatürkçülük üzerine o kadar çok, öylesine karmakarışık yazılar yazıldı, sözler edildi ki, bu arada gerçek Atatürk'le Atatürkçülüğün gerçeğini handiyse yitirdik diyesim geliyor. Oysa ki, ne Atatürk bir muammadır, ne de Atatürkçülük bir çözülmez bilmece. Eserleri, düşünceleri, idealleri her iyi niyetli bakışa ve anlayışa açık olduğu halde neden Atatürk'ü ille de muammalaştırmak isterler?

(Arkada)

ATATÜRK'e mektup

Atam, hâlâ yaşıyorsak:
Edepsizlik sayesinde;
Altı oku soruyorsan:
Politika dehlizinde;
Hele partin senden sonra;
Devrimlerin tâvizinde;

Vasfedeyim hâlimizi
Kelemime ver izin de!
Yobazlarla gericiler;
Onlar bizden daha zinde
Atam, Atam derler ama
Bir adınız var sizin de...

Halkçılıkla devletçilik:
Anlatamam çok hazin de...
Çoktan beri sahteciler,
Ağır çeker her vezinde!
Tek ümit var o da yalnız
Amerikan dövizinde!

Sorma Atam hâlimizi
Hâl mi kaldı anlatacak...
İşte geldik dizindeyiz
Yata yata çok yorulduk
Tatil yaptık izindeyiz!

Sanayide henüz daha
Cafer için lâzım diye
Amerikan bezindeyiz:
Geçeceğiz Avrupayı,
Ama şimdi izindeyiz!

İlerledik Atam öyle,
Şimdi görsen tanımazsın
Amerikan tarzındayız
Arasan da bulamazsın
Yirmi yıldır izindeyiz...

Aziz NESİN

Neden Atatürklüğü bir çözülmez bilmece haline getirmek için çırpınıp dururlar?

Bu soruların ve bu sorulardan çıkacak sorunların üzerinde birlikte düşünmiye çalışacağız. Yalnız, daha önce, şu soruyu ele almak istiyoruz:

Atatürk'ü kim sever?

Bu sorunun cevaplarını olumsuzlardan seçersek işimiz hayli kolaylaşmış olacaktır.

Atatürk'ü yobazlar sevmez.

Atatürk'ü, sadece kişisel çıkarını seven politikacı sevmez.

Atatürk'ü, evrim ve devrim düşmanları sevmez.

Atatürk'ü, Türk toplumunu, Türk ulusunu sevmiyenler sevmez.

Atatürk'ü, saldırganlar ve sömürgeciler sevmez.

Atatürk'ü, uygarlığı sevmiyenler sevmez.

Atatürk'ü, bilimi ve özgürlüğü sevmiyenler sevmez.

Bunların dışında, ötesinde kalanların hepsi Atatürk'ü sever.

Şimdi, yukarıya sıraladıklarımızı teker teker ele alalım.

Tanrı ile kul arasında ahiret komisyonculuğu yapan; geçimini, kişisel ve toplumsal sömürgecilik yolu ile din ticareti'nden sağlıyan yobazlar Atatürk'ü sadece sevmekle kalamazlar, sevemezler de. Çünkü Atatürk böyleleri için şöyle demiştir:

«Bizi yanlış yola sevkeden habisler, biliniz ki, çok kere din perdesine bürünmüşlerdir. Saf ve nezih halkımızı hep şeriat sözleriyle aldatagelmişlerdir. Tarihimizi okuyunuz, dinleyiniz, görürsünüz ki, milleti mahveden, esir eden, harap eden fenalıklar hep din kisvesi altındaki küfür ve mel'anetten gelmiştir. Onlar her hayırlı hareketi dinle karşılarlar. Halbuki, hamdolsun hepimiz Müslümanız, hepimiz dindarız. Artık bizim dinin icaplarını, dinin yasaklarını öğrenmek için şundan bundan derse ve akıl hocalığına ihtiyacımız yoktur. Analarımızın, babalarımızın kucaklarında verdikleri dersler bile bize dinimizin esaslarını anlatmıya kâfidir. Buna rağmen hafta tatili dine aykırıdır gibi sözler hakkında sizi aldatmıya, baştan çıkarmıya çalışan habislere iltifat etmeyin.

Milletimizin içinde hakikî, ciddî âlimler vardır. Milletimiz bu gibi âlimleriyle iftihar ederler. Onlar milletin emniyet ve ümmetin güvenine mazhardırlar. Bu gibi âlimlere gidin, bu efendi bize böyle diyor, siz ne diyorsunuz deyin. Fakat umumiyetle buna da ihtiyaç yoktur. Bilhassa bizim dinimiz için herkesin elinde bir ölçü vardır. Bu ölçü ile hangi şeyin dine uygun olup olmadığını kolayca takdir edebilirsiniz. **Hangi şey ki akla, mantığa, milletin menfaatine, İslâmiyetin menfaatine uygunsa, hiç kimseye sormayın, o şey dindir. Eğer bizim dinimiz akla, mantığa uygun bir din olmasaydı mükemmel olmazdı, dinlerin sonuncusu olmazdı.»**

İşte, yobazlar, Atatürk'ü bunun için sevmezler, sevemezler.

Gene din konusunda Atatürk diyor ki:

«Büyük dinimiz çalışmıyanın insanlıkla hiç alâkası olmadığını bildiriyor. Bazı kimseler asrî olmayı kâfir olmak sayıyorlar. Asıl küfür onların bu zannıdır. Bu yanlış tefsiri yapanların maksadı islâmların kâfirlere esir olmasını istemek değil de nedir?

Her sarıklıyı hoca sanmayın. Hoca olmak sarıkla değil, dimağladır.»

İşte, yobazlar, Atatürk'ü bunun için sevmezler, sevemezler.

Yobazlardan yana yüreği tüm yanık olan Atatürk'ü bu konuda biraz daha dinliyelim. Dinliyelim ki, bu konuda bizim de yanıp kavrulmuş olan yüreğimize şöyle serinden bir su serpilmiş olsun.

Atatürk diyor ki:

«Yobazların bir tehlike teşkil ettiği hayaldir. Bu türlü insanların din ve imanla hiçbir samimî alâkaları yoktur. Dinî taassup onlar için bir nüfuz ve menfaat âletidir. Bu sayede bir taraftan halkı, diğer taraftan hükûmeti aldatarak, kendileri hesabına nüfuzlu bir mevki yaratırlar ve her suretle menfaat cerrederler. Bunlar hükûmete sokulup: Halk bizim her sözümüzü dinler; bizim dediğimiz yerine gelmelidir, diye şantaj yaparlar. Sonra halka dönüp, hükûmet bizim avucumuzun içindedir; sakın bizim sözümüzden çıkmıya kalkışmayınız, diye tehditte bulunurlar. Yani bizzat halk arasında hiçbir nüfuz ve kuvvete sahip olmadıkları halde dinin simsarlığını yaparlar. Devletten yüz bulamadıkları dakikada kendilerinin yağı tükenir. Çünkü milletimiz hiçbir suretle taassuptan hoşlanmaz.»

Böyle diyen bir Atatürk'ü yobazlar nasıl sever.

Tanrı ile kul arasında ahiret komisyonculuğu yaparak kendine kişisel çıkarlar sağlamak çabasında olan yobazların bir eşi de, devletle halk arasında hükûmet komisyonculuğu yapan politikacılardır. Atatürk bunlar için de şöyle der:

«Bir adam ki memleketin ve milletin saadetini düşünmekten ziyade kendini düşünür, bu adamın

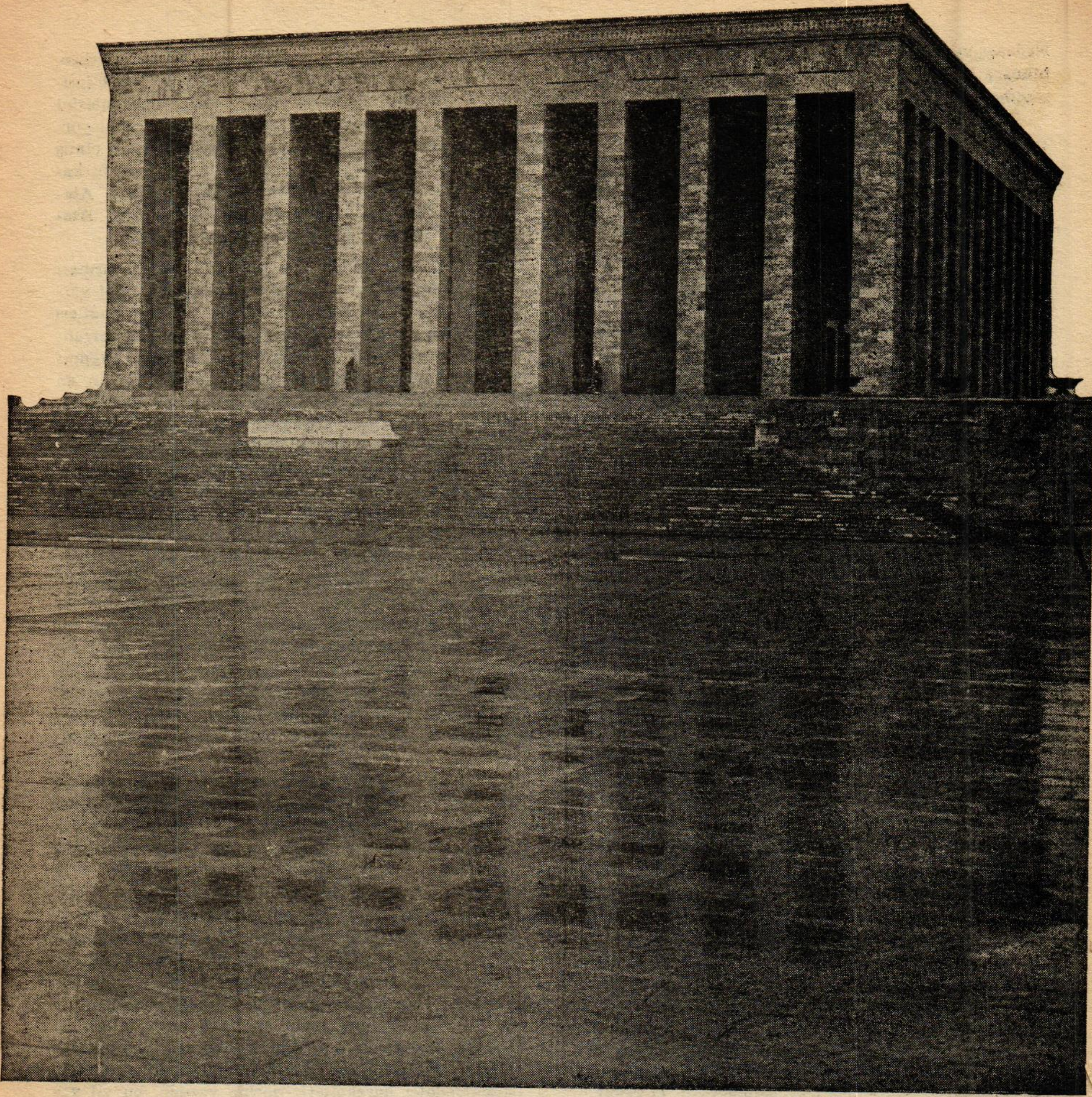
(14. sayfada)

dost

YENİ DİZİ SAYI : 1
CİLT : 15
KASIM 1964
SAYISI 1 LİRADIR

Sahibi:
Salim ŞENGİL
Yazı İşleri sorumlusu:
N. ŞENGİL
Ayda bir çıkar.
İdare Yeri:
Mithatpaşa Cad. 21/A
Yenişehir - Ankara
Basıldığı yer:
Kardeş Matbaası — Ankara

Abonesi:
Yıllık 12 TL. Altıaylık
6 TL. Dış ülkelere bir misli.
İlân Şartları:
Santimi 10 liradır.
Arka kapak, 2 renkli 1.500 TL.
» » 1 » 1.250 »
İç sayfalar 1 » 1.000 »
Sürekli olarak 6 sayı verenlere
% 10,12 sayıda % 20 indirim
yapılır.

Bülent ECEVİT

ATATÜRK VE DOKTRİN

17 yıllık siyasal rejim mücadelesi yatışıp da demokratik düzen yerine oturdukça, Türk halkı, ekonomik ve sosyal meseleleriyle gereği gibi ilgilenebilir duruma gelmektedir. Gerçi rejim meselesini hâlâ tartışma konusu yapmak isteyenler vardır. Fakat onlardan da bir çoğunun rejim meselesine bakışı, daha çok, iktisadî ve sosyal meseleler açısındandır.

Tıpkı, demokratik düzen içinde **Atatürk devrimlerinin** kökleştirilemiyeceğinden kaygı duyanlar olduğu gibi toplulumumuzun çetin ekonomik ve sosyal sorunlarının demokratik düzen içinde çözülemiyeceğini düşünenler de bulunmaktadır.

Fakat bugün Türkiyede demokrasi, her ne sebeple olursa olsun demokrasiye inanmayan küçük bir zümrenin sarsamıyacağı kadar sağlamlaşmıştır.

Bu sağlamlığın verdiği güvenle, şimdi halkın dikkati, her zamankinden daha çok, ekonomik ve sosyal konular üzerinde toplanabilmiştir. O arada aydınlarımız da, **Atatürk devrimlerinin** ekonomik ve sosyal yönüyle her zamankinden daha derinliğine ilgilenmektedirler.

Bir yanda, **Atatürk**'ün ekonomik ve sosyal sorunlar karşısındaki davranışını, düşünüşünü, hiç bir önyargıya bağlanmaksızın, daha iyi anlayıp değerlendirmeğe çalışanlar olduğu gibi, bir yandan da, kendi iktisadî ve sosyal düşüncelerini topluma benimsetebilmek için, bunları **Atatürk**'ün düşünceleri imiş gibi göstermeğe, veya, bugün yaşasa idi **Atatürk**'ün de o konularda tıpkı kendileri gibi düşüneceğini isbat etmeğe çalışanlar vardır.

Bu arada, **Atatürkçülüğü** doktrinleştirme, bir **Atatürk ideolojisi** yaratma çabaları da hız kazanmıştır.

İnsanlık tarihinin en geniş ve derin etkili düşünce ve hareket adamlarından biri olan **Atatürk**'ün, **«Doktrin istemem, donar kalırız»** dediği sıralarda, bütün Batı dünyası ideoloji ve doktrin çatışmalarıyla kaynamakta idi. Bu çatışmalar bir dünya savaşına yol açabilecek ölçüde idi. O Dünya Savaşından sonra bile ideoloji ve doktrin ayrılıkları insanlığı bölmeğe devam edecekti.

Bilhassa ekonomik gelişmeyi toplum sorunlariyle bir arada ele almak ve ekonomik gelişmeyle birlikte sosyal adaleti gerçekleştirmek isteyenler, yakın zamana kadar, bu yoldaki düşüncelerini ancak doktrin kalıplar içinde ortaya koyar, bu yoldaki aksiyonlarını belirli ideoloji ve doktrinlere uydurmağa çalışır, bunun kaçınılmaz bir zaruret olduğunu sanırlardı.

Ancak son yıllardadır ki, devlet yönetiminin sorumluluğunu taşıyanlar veya devlet yönetimi ve toplum sorunları üzerinde düşünenler arasında donktrincilikten kaçınma, kurtulma eğilimi kuvvetlenmeğe başlamıştır. Örneğin, İngiliz Sosyalistleri arasında doktrin kalıplarını yıkma akımı gitgide kuvvet kazanmaktadır. Bugün İngiliz İşçi Partisine ve sendikacılık hareketine bu eğilim hakimdir. Kaskatı bir ideoloji ve doktrin temeli üzerine kurulu Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinde bile bu eğilim günden güne belirli hale gelmektedir. O kadar ki, bugün Moskova, Pekin'in doktrinciliğini tehlikeli bir gerilik ve dar düşüncelilik sayar olmuştur.

Bu eğilim, daha, Birleşik Amerika'dan Hindistan'a, İsveç'ten İsrail'e kadar, çeşitli ülkelerde de görülebilir.

Böylelikle **Atatürk**'ün büyüklüğü ve ileri görüşlülüğü bir kez daha ortaya çıkmış olmaktadır. **Atatürk**'ün, dünya bir takım moda doktrin çatışmalarıyla çatırdadığı sıralarda, **«Doktrin istemem, donar kalırız, biz yürüyüş halindeyiz»** dediği yıllardan ancak 20-30 yıl sonradır ki birçok ülkelerde birçok aydınlar ve sorumlu önderler **Atatürk**'ün dediğine gelebilmişlerdir.

Bu konuda dünya **Atatürk**'ün dediğine gelirken, bizim bazı aydınlarımızın ve bazı siyaset adamlarımızın, **«doktrin istemem»** demiş olan, devrimlerini belirli bir ideolojiye bağlamaktan ve doktrinleştirmekten kaçındığını her hâliyle ve sözüyle belli etmiş olan **Atatürk**'ü ille doktrinleştirmek, bir doktrin kalıbı içinde dondurmak hevesine kapılmaları, **Atatürk**'ü ne kadar yürekten severlerse sevsinler, **Atatürk**'ün yolundan gitmek sayılmasa gerektir.

Türkiye'de bugün her türlü doktrin tartışması enine boyuna yapılabilecek kadar hürriyet vardır. Ekonomik ve sosyal sorunlara ideoloji çizgileri ve doktrin kalıpları dışında çözüm yolu arıyamıyanlar, diledikleri kadar doktriner olabilirler. Çağımızın meselelerini, dilerlerse, yarım yüz yıl öncenin, en azından İkinci Dünya Savaşı öncesinin, şimdi küflenmiş bazı doktriner klişeleriyle ifadelendirip, bunu da, günümüzün ekonomik ve sosyal düşünce akımlarından habersiz olanlara **«ilericilik»** diye tanıtabilirler. Fakat kimsenin bunları **Atatürk**'e rağmen **Atatürk** adına yapmağa yetkisi olmasa gerektir.

Atatürk'ün **«sınıfsız toplum«** görüşü de, bugünlerde, aynı şekilde tahriflere, yanlış yorumlara konu olmakta hatta **Atatürk**'ü bu bakımdan çelişmeye düşmüş gibi göstermek isteyenler çıkmaktadır. Böylelerine göre **«sınıfsız toplum»** ülküsü öğülecek bir ülkü olmakla beraber, bu ülküye ancak bir sınıf savaşı yoluyla ve doktrinci sosyalizmin en ileri merhalesine gidilmek suretiyle varılabilir. Hem bu çareleri reddedip hem de **«sınıfsız toplum»** dan söz etmek, böylelerine göre, safiyane, hattâ cahilâne bir hayaldir.

Bence bu düşünceye kapılanlar ve bu konuda kendi kuruntuları olan bir çelişmeden **Atatürk**'ü kurtarmağa kendilerini ödevli ve yetkili sayanlar da yanılmaktadırlar. Buna özenenler de, bence, **Atatürk**'ü kendi önyargıları dolayısiyle yeterince anlıyamamış kimselerdir. O yüzden kendilerini kınamak da belki haksızlık olabilir. Çünkü dünya **Atatürk**'ün sınıf çatışmasına ve savaşına gitmeksizin ve doktriner sosyalizme bağlanmaksızın sınıfsız bir toplum yaratma düşüncesini yeni yeni kavramağa, böyle bir düşüncenin uygulanma yeteneğini yeni yeni görmeğe başlamıştır.

Bu konuda, çağımızın en ünlü tarih felsefecisi **Arnold Toybee**'nin en yeni kitabından bir parçayı almak isterim. Bazı Lâtin Amerikası ülkelerindeki sosyal adalet hareketleri üzerine yazdığı, bu yıl yayınlanan **«Batı Yarımküresinin Ekonomisi»** adlı eserinde **Prof. Toynbee** şöyle diyor:

«Geçmiş görgülerin ışığında sanırım güvenle söylenebilir ki, her ne zaman ve her nerede orta sınıf toplumun güvenlik sübabının üstüne oturmağa kalkışırsa, ergeç kendi başına, bir infilâkin kurbanı olmak cezasını getirir. Böyle bir son ise hem korkunçtur hem de tüm olarak toplumun yararına değildir. Toplum, orta sınıfı ortadan kaldırmaya tahammül edemez, çünkü bu sınıfın görgü ve bilgisi toplum için gereklidir. Bunun yerine seçilecek yol, orta sınıfın, endüstri ve tarım alanlarındaki işçi sınıfını kendi hayat standardına yükseltmek için kendiliğinden

ona yardım etmesidir. Başarılı olduğu yerde, böyle bir politika, sınıflardan birinin ortadan kaldırılması yoluyla değil, fakat iki sınıfın kaynaşması yoluyla, sınıfsız bir toplum yaratmış olur. Bir başka deyişle, böyle bir politika, hem sosyal adalet hem de iktisadî verimlilik sağlama hedeflerine, toplumu bir sınıf savaşına sürükleyip bu iki hedefi de kaçıracak yerde, barışçı anlaşma yoluyla varmayı mümkün kılar.»

Hem sınıf savaşını reddedip hem de **«imtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir kütle»** istemek, **Atatürk**'ün aklına geldiği tarihlerde, belki birçok çağdaşlarına gülünç ve imkânsız görünürdü. Fakat işte bugün bir **Arnold Toynbee**'ye bu, en akla yakın düşünce olarak görünebilmektedir.

Kaldı ki cihanda olduğu kadar yurtta da barış isteyen **Atatürk**, sınıf savaşını ve doktriner sosyalizmi reddettiği hâlde sınıfsız bir toplumdan, **«imtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir kütle»**den söz ederken, Türk toplumunun Batıdaki veya Doğudaki anlamda sınıf ayrılıklarına dayanmadığını; tarihimizde aristokrasi veya köleliğe bağlı bir sınıflaşma olmadığını, ekonomik faaliyet ve durum ayrılıklarının bile bir sınıf ayrılığı bilinci ve sınıf çatışması yaratabilecek nitelik taşımadığını; gerek hukukî gerek sosyal alanda eşitlik ve adalet duygusunun toplum yapımıza işlemiş olduğunu biliyordu. Bizim için bütün mesele, tarihimizden gelen **«sınıfsız toplum»** ortamını, hızlı ekonomik gelişme ve sınaîleşme döneminde de koruyabilmek, Türk toplumunun bu geleneksel niteliğinin sınaîleşme sırasında bozulmasını önleyici tedbirleri isabetle alabilmekti.

O arada, derin bir sınıf ayrılığı kadar toplumu bölüp yaralıyabilen ve toplumsal gelişmeyi köstekliyebilen aydın ve halk ayrılığını da giderebilmek gerekirdi.

İşte **«halkçılık»** ve **«devletçilik»**, her şeyden önce bu tedbirlerin anahtarı idi.

Bu anahtarları, **Atatürk**'ü herhangi bir doktrin hücresine hapsedip kilitlemek için değil, ekonomik gelişme ve sınaîleşme hareketimizin her yeni devresinde karşılaşabileceğimiz değişik şartlar karşısında, hiç bir önyargıya, ideolojiye, doktrine bağlamaksısın, ve sınıf çatışmalarına ortam hazırlamaksızın, **Atatürk**'ün **«imtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir kütle»** ülküsüne bağlı kalabilmek için kullanmak gerektir.

Nitekim çağımızda birçok Batı ülkeleri, üstelik sosyal adaletten bütün bütün yoksun ve sınıfların kalın duvarlarla ayrıldığı ve uzun bir tarihe kök saldığı bir toplum düzeninden, sosyal adalet ve sınıflararası akışkanlık (seyyaliyet) düzenine, doktrinlerin gösterdiği katı çarelere, ideolojilerin meşru kıldığı sert ve zalimce tedbirlere baş vurmaksızın, toplumu yaralayıcı sınıf savaşlarına yol açmaksızın geçmek imkânını bulmuşlardır.

Bu gibi ülkelerden bazısında kısmen, bazısında tamamen uygulanan, sendikalara geniş hüriyet vermek, işçiye toplu sözleşme ve grev hakkı tanımak, ulusal gelirin fertler arasında adaletle dağılmasını sağlayıcı bir malî politika izlemek, sosyal güvenliği topluma yaymak, büyük işletmeleri en mütevazi yurttaşların da hissedar olduğu halk işletmeleri hâline getirmek, birçok işletmelerde işçilerin yönetime ve kâra katılmalarını sağlamak gibi tedbirler, sosyal adaletin ve **«sınıfsız toplum»** ülküsünün ancak ihtilâlci ve doktrinci sosyalizmle, ancak sınıf savaşları sonunda sağlanabileceği düşüncesini artık temelsiz bırakmıştır.

Bugün Türkiye'de, halka bu gibi tedbirlerden en geniş ölçüde yararlanma imkânını, devlete ise bu gibi tedbirleri gerçekleştirme yetkisini vermek, **Atatürk**'ün halkçılıktan ve devletçilikten ekonomik ve sosyal alanda beklediğini elde etmeğe yetse gerektir.

Atatürk'e, süresini çoktan doldurmuş doktrinler açısından bakılmamalıdır. **Atatürk** o doktrinerin moda olduğu çağlarda bile onları aşmış, düşüncelerini hiçbir doktrin kalıbına sokmaksızın, sınıf çatışmalarına, savaşlarına meydan vermeksizin bir sınıfsız toplum, bir halkçı devlet, bir sosyal adalet düzeni kurmanın mümkün olduğunu görebilmiş insandı.

Atatürk'ün daha o zamandan reddettiği ve bazı ileri demokratik ülkelerdeki son gelişmelerin şimdi fiilen çürüttüğü bir takım nazariyeler açısından **Atatürk**'ü tenkide veya tahrife kalkışanlar, **ne kadar iyiniyetli olurlarsa olsunlar, onun ülküsüne, devrim düşmanları** kadar zarar verebilirler.

İçinde bulunduğumuz hızlı sınaîleşme ve plânlı ekonomik gelişme döneminde, **Atatürk'ün sosyal ülküsünü Atatürk**'ün izinden giderek gerçekleştirebilmek için, **Atatürk** kadar açık ve hür düşünceli olabilmek, değişen şartlar karşısında, ükümüzün hedefinden ayrılmaksızın değişik tedbirler alabilmeğe **Atatürk** kadar hazır bulunabilmek gerekir.

Aydını ile, işçisi ile, yöneticisi ile, bu gelişmede ödev ve sorumluluk yüklenmiş olanlar, ancak doktrin kalıpları içinde donup kalma, bir takım ideoloji duvarlarıyla görüş alanları daralma tehlikesine karşı uyanık kaldıkları ölçüde, **Atatürk'ün izinden gitmeyi** ve **Atatürk**'ün istediği kadar devrimci olmayı umabilirler.

Falih Rıfkı ATAY

BİR ÇUVAL

Hikâyeyi vaktiyle yazmıştım. Bin defa tekrarlanmasında fayda vardır.

Kurtuluş savaşından sonra Mustafa Kemal'in emrinde yüzbin lira vardı. Yabancı memleketlerdeki dostlarımız tarafından yollanmış, harpte harcanmayarak artmıştı. Para, devrim partisinin kurulmasında, kökleşmesinde ve yayılmasında kullanılacaktı. Çünkü kurtuluş savaşı, ancak bu devrimlerle tamamlanacaktı.

Mustafa Kemal :

— Acaba bu para ile bir yabancı banka ile ortak olamaz mıyız? Bizim de bir bankamız olmalıdır, diye düşündü.

Bankanın adını yazmak istemiyorum. Gidip başındakilerle konuştular :

— Siz Türkler banka kurup da ne yapacaksınız? Ne ile ve nasıl işleteceksiniz? diye açıkca söylememişlerdi ama.

— Bizim bankaya yatırırsınız. Size faizini veririz, demişlerdi.

Bu cevap, daha dün İngiliz donanmasının topları önünde Yunan ordusunu denize döken kahramanın gücüne gitti. Demek biz bütün medenî dünyanın imkânsız gördüğü en çetin savaşı bile kazanırız da bir banka açamayız, açsak da yürütemeyiz!

Hemen emir verdi, yabancı bir bankadaki yüzbin lirayı çektiler, bir çuvala koyup Karaoğlan dükkânlarından birine yerleştirdiler, kapısı önüne de bir nöbetçi koydular.

İşte dostlarım, bugün milyarlarla oynayan Türk millî bankalarının temeli Karaoğlan dükkânının kepenkleri arkasındaki bu bir çuval kâğıt paradır.

1923 ve sonraki devrim yıllarında neye el atsak, bütün yabancılardan şu ihtarı alırdık :

— Yapamazsınız!

Ve hepsinin yüzüne şu cevabı çarpardık :

— Yaparız!

Görüyorsunuz yaptık da!

Ne kaldı şimdi? Nasıl İsrail on beş yıl içinde bir çöl parçasından bir Batı medeniyeti kurdu ve Yemen, Fas, Irak, Mısır, Tunus'un göçme Tevratcı, sakallı ve geri yahudilerinden bir Batı topluluğu çıkarmışsa, o kadar kısa zamanda bu vatanı ve içinde yaşayanları Atatürk idealciliğine göre kalkındırmak, ilerletmek ve kurtarmak!

Hepimiz Atatürk'ün 1923 de Ankara yangın yeri ortasında göğsünün bütün iman sesi ile bağırdığı gibi haykıralım: Yaparız!

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

Mustafa Kemal'in kağnısı

Yediyordu Elif kağnısını,
Kara geceden geceden.
Sankim elif elif uzuyordu, inceliyordu,
Uzak cephelerin acısıydı gıcırtılar.
İnliyordu dağın ardı, yasla,
Herbir heceden heceden.

Mustafa Kemalin kağnısı derdi, kağnısına,
Mermi taşırdı öteye, dağ taş aşardı.
Çabuk giderdi, çok götürürdü Elifçik,
Nam salmıştı asker içinde.
Bu kez yine herkesten evvel almıştı yükünü,
Doğrulmuştu yola, önceden önceden.

Öküzleriyle kardeş gibiydi Elif,
Yemezdi, içmezdi, yemeden içmeden onlar.
Kocabaş, çok ihtiyardı çok zayıftı.
Mahzundu bütün bütün Sarıkız, yanı sıra.
Gecenin ulu ağırlığına karşı,
Hafiftiler, inceden inceden.

İriydi Elif, kuvvetliydi kağnı başında.
Elma elmaydı yanakları, üzüm üzümdü gözleri,
Kınalı ellerinden rüzgâr geçerdi daim,
Toprak gülümserdi çarıklı ayaklarına.
Alını yeşilini kapmıştı, geçirmişti,
Niceden niceden.

Durdu birdenbire Kocabaş, ova bayır durdu,
Nazar mı değdi göklerden, ne?
Dah etti, yok Dahha dedi, gitmez,
Tâ gerilerden başka kağnılar yetişti geçti gacır gucur.

Nasıl durur Mustafa Kemalin kâğnısı.
Kahroldu Elifçik, düşünceden düşünceden.

Aman Kocabaş, ayağını öpeyim Kocabaş,
Sür beni, öldür beni, koma yollarda beni.
Geçer, götürür, çocuk mermisini askerciğin,
Koma yollarda beni, kulun köpeğin olayım.
Bak hele üzerimden ses seda uzaklaşır,
Düşerim gerilere iyceden iyceden.

Kocabaş yığıldı çamura,
Büyüdü gözleri büyüdü, yürek kadar,
Örtüldü gözleri örtüldü hep.
Kalır mı Mustafa Kemalin kağnısı bacım,
Kocabaşın yerine koştu kendini Elifçik,
Yürüdü düşman üstüne, yüceden yüceden.

ATATÜRK'ün Seziş Kudreti

(1. sayfadan)

alanlarda bu kadar ileri bu kadar toplu ve çağdaş realiteler üstünde bu kadar kesin ifadelere ulaşabildiğini daima düşünmüşümdür. Bu düşüncelerin sonunda her zaman vardığım hüküm şu oldu: Bu büyük insanın büyük mazhariyeti onun **«Seziş Gücü»**dür.

Meselâ şu sözler Atatürk'ündür :

— **Siyasî, askerî muzafferiyetler ne kadar büyük olursa olsun iktisadî zaferlerle taçlanmadıkça elde edilen zaferler devam edemez. Az zamanda söner.**

— **İktisat demek her şey demektir.**

— **Bence halk devri, iktisat devri anlamı ile ifade olunur.**

Bu sözleri çoğaltabiliriz. Hem de onları iktisadî hayat için değil, kültür hayatı, sosyal hayat, hukuk nizamı gibi toplumun birbirinden ayrı, amma birbirini tamamlayan bütün maddî ve manevî yaşayış konuları üzerinde de bulabiliriz. O halde bu anlamlar, bu olgun anlayış ve ifade ediş gücü, aslında bir harp adamı olan Atatürk'e nasıl müyesser olmaktadır? Cevabım basittir. Bu gücün kaynağı, Atatürk'ün her kula nasib olmayan seziş kudretinden geliyor. Meselâ **Atatürk'ün size yukarda naklettiğim :**

«Bence halk devri iktisat devri demektir» anlamına gelen cümlesi 1921 yılı Şubat ayında söylenmiştir. Halbuki 1921 yılı Şubatı, Millî İstiklâl Savaşımızın en karanlık günleridir. O günler ki, düşman top sesleri bütün Batı Anadoluyu sarsıyordu. Her şey harp içinde ve hepsinin üstünde de, bütün bu badirenin, bu hâilenin mes'uliyet yükü onun omuzlarında idi. İşte bu şartlar içinde yâni, korkunç bir harpten çıkmış, yanmış yıkılmış ve yeni bir harp içinde tarihimizde görülmemiş iç ve dış saldırılara uğramış bir ülkenin başbuğu olan **Mustafa Kemal, savaşın yangınları içinde bile görüyorsunuz ki kafasını :**

— **Halk hakimiyeti**

— **Halk devri**

— **İktisat mefhumu**

gibi anlamlarla yormaktadır. En garibi de, bu anlamlar üzerinde bugün de ve bütün dünya ölçüsünde doğruluğundan tek zerre kaybetmeyen sentezlere ulaşbailmektedir. İşte bu harikulâde insanın, hiç bir Başbuğa nasib olamayan bu harikulâde seziş ve terkip kudreti sayesindedir ki, cephelerde savaşlar bitip memleket sulhe yönelince, onun savaş alanlarında kafasında yoğurduğu iktisadî, hukukî, sosyal, politik terkipler birer birer hayat ve tatbik sahasına çıkacaktı. Nitekim öyle oldu.

12. IX. 1930

Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması millî hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerindendir; yeter ki bu dil şuurla işlensin. Ülkesini, yüksek istiklâlini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.

Gazi M. Kemal

1920 nin monarşik otoritesi yerine kayıtsız şartsız halk hâkimiyetini ilân eden Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti, savaştan sonra çağdaş Cumhuriyet nizamına döndü. Teokratik nizamdan lâyık nizama geçiş, doğudan batıya yükseliş gene bu devrede tatbik alanına konuldu. Kapitülâsyonlu, Düyunu - Umumiyeli, her türlü ekonomik İstiklâl yetkilerinden mahrum, yarı sömürge eski Türkiye'nin yerinde de, siyaseten olduğu gibi iktisaden de özgürlük bayrağını açan Yeni Türkiye doğdu.

Bu iktisadî özgürlüğün en büyük temeli, yalnız kanunlarla olamazdı. İktisadî özgürlüğü, ziraat alanında, sanayi alanında, ticaret alanında, bankacılıkta, dış mübadeleler ve ödeme dengesinde gerçekleştirmek lâzımdı. Bu arada sanayileşme, bu iktisadî özgürlüğün temeli ve en göze çarpan tatbikat alanlarından biri olacaktı. Çünkü sanayi, millet yapısında ziraat mahsullerini, insan gücünü, ulaştırmayı, para, sermaye ve ticaret hareketlerini birleştiren ve değerlendiren temel organdır.

Mustafa Kemal, bütün bu hedefleri, genel hatlariyle evvelâ 1923 Şubatında İzmir İktisat Kongresinde formüle etmeye çalıştı. Fakat 1923 - 1929 arası, ancak bir takım tecrübelerin çırpınma devresi oldu. 1927 de Teşvikisanayi kanunu çıkarıldı. Sanayi ve Maadin Bankası, Sanayi Ofisi gibi teşebbüslere el atıldı. Fakat 1929 da bütün dünyayı saran iktisadî buhran, her türlü kalkınma teşebbüslerimizin başarı şanslarını sarsmışdı. Amma buna rağmen dahi, kalkınmamız ve hele sanayileşmemiz lâzımdı. Bunun da ilk çıkış yollarını gene Mustafa Kemal gösterdi. 1929 dünya iktisadî buhranı herkesi otarşiye gömüp kendi duvarları içine çekerken Mustafa Kemal, bütün demokrat memleketler arasında ilk defa Devlet Sanayi Plânlarına el attı. Sümerbank, Etibank gibi teşkilâtlandırıcı ve inşa edici Kurumlarımız bu arada doğdu. Bu Kurumların adları bile onun yadigârıdır. Bu isimler, Milletimizin medenî köküne dayanır. Onlarda tarih içinde eskiliğimizin ve uygarlık vasfımızın damgası vardır.

Bu Kurumlarla beraber, derhal bir iktisadî plânlaşma hareketine geçildi. Ve 1934 de birinci beş yıllık sanayi plânı tatbik sahasına konuldu. Öyle bir devrede ki, bütün serbest ekonomiler dünyası, henüz plân devresine girmemiş bulunuyordu. Bu suretle Türkiye, plân, Devlet Ekonomisi ve topyekûn inşa alanlarında da bütün bize benzer memleketler için bir örnek oldu. Tıpkı Millî İstiklâl, Millî Ekonomi, Gümrük İstiklâli ve kültür gelişmesi savaşlarımızda olduğu gibi.

Bu konular üzerinde ciltlerle yazılar yazılabilir. Meselâ ben, büyük ve rahmetli Başbuğumuzun harp sahalarından, İzmir işgali günlerinden, O'nun çevresinde yaşadığım uzun yıllara kadar, harbin hattâ hatırasını bile unutarak ona yabancı görünen bu alanlar üstünde gece gündüz nasıl didindiğini, nasıl bir şeyler yoğurmağa çalıştığını daima heyecanla hatırlarım.

Fakat burada işaret etmek istediğim sadece şundan ibarettir :

Bir devir yaşadık ve bir devir yaşıyoruz ki, ona damgasını vuran adam, bu devirlerin yalnız harp talihini değil, hukukî, sosyal, ekonomik bütün temel ilkelerini de kendi içinde yoğurmuş ve bizlere hediye etmiştir. Hem de yalnız ilkeler şeklinde değil, kanunlar ve müesseseler şeklinde, Sümerbank, Etibank ve onlara benzer teşekkül ve tesisler bu müesseseler arasında ve en başta zikredilmek icab eder.

Temel sanayi sektörlerini de içine alıp memleketin çeşitli iş ve inşa alanlarına yayılan bu teşekkül ve müesseseler, Mustafa Kemal'in, daha bunlar yok iken hayalinde yarattığı, hayalinde süslediği ve bugün Millî Ekonomimizin temelini ve kaidesini teşkil eden büyük varlıklardır. Bu varlıklarda, onun İstiklâl Harbinin daha ilk çatışmalarından itibaren sezdiği ve yazıma başlarken bir kısmını ifade ettiğim formüller ve düsturlar birer birer dile getirilmiş ve hayata tatbik olunmuştur.

Atatürk'ün Rüyası

Mustafa Kemal, Ankara'ya geldikten bir müddet sonra, garib bir rüya görmüştü. Rüyasını ertesi günü, bana şöyle anlattı :

— Bilmediğim bir yerde, otomobilim ansızın durdu ; gûya, düşman taarruza geçmiş, biz İnönünde, bir muharebe vererek düşmanı bozguna uğratmışız, şimdi de, ikinci defa gene İnönünde çarpışıyormuşuz. Otomobilim, o bilmediğim yerin önünde durunca, siz karşıma çıktınız ve bana :

— Paşam ; İnönünden ne haber? diye sordunuz.

Ben de size :

— Vaziyet kritiktir ; cevabını verdim.

— Kritik nedir, anlamadım ki ; dediniz.

— Bunun cevabını on beş dakikaya kadar size veririm ; diyerek odama çekildim ;...

Mustafa Kemal bana bu rüyasını anlattığı zaman, düşman İzmir mıntakasına tecavüz etmemiş ve henüz malûm taarruzlarına da başlamamıştı. «İnönü» mevkiinin o güne kadar hiçbir tarihî şöhreti yoktu.

Aradan yıllar geçti. Birinci İnönünde, İsmet Beyin kumandası altındaki kuvvetlerimiz düşmana galebe ettiler ve nihayet İkinci «İnönü» vukua geldi. Düşmanın faik kuvvetlerine karşı giriştiğimiz bu ikinci muharebenin henüz neticesi alınmadığı tehlikeli günlerin birinde idi. Mustafa Kemal'in otomobili Millet Meclisi önünde durdu. Hemen yanına koştum ; telâş ve endişe ile :

— Paşam ; İnönünden ne haber? diye sordum.

Aynen şu cevabı verdi :

— Vaziyet kritiktir.

O zaman ben:

— Kritik nedir? dedim, anlamadım ki...

Mustafa Kemal :

—Sana bunun cevabını on beş dakikaya kadar veririm... dedikten sonra gülümsedi :

— Hani... Ankara'ya geldikten biraz sonra, ben bir rüya görmüştüm, hatırında mı?

Hafızamı yoklıyarak ve arada bir teferruatını hatırlayamadığım zaman kendisinden de yardım isteyerek rüyasını anlattım ; güldü :

— İşte, dedi, rüya aynile vâkidir. Ben İsmet'i tanırım... Göreceksin on beş dakikaya varmadan kendisinden muzafferiyet haberi alacağız.

Aradan çok kısa bir zaman geçti. Belki üç, belki beş dakika... Telgraf müvezziinin, elinde bir kâğıtla nefes nefese onun odasına girdiğini gördüm.

Mustafa Kemal'e müvezziin getirdiği telgraf şuydu :

1/4/1921

«Saat 6,30 sonrada, Metrestepeden gördüğüm vaziyet :

Gündüzbey şimalinde sabahtanberi sebat eden ve dümdar olması muhtemel bulunan bir düşman müfrezesi ; sağ cenah grupunun taarruzile gayrimuntazam çekiliyor. Yakından takip ediliyor. Hamidiye istikametinde temas ve faaliyet yok. Bozöyük yanıyor. Düşman, binlerce maktullerile doldurduğu muharebe meydanını silâhlarımıza terketmiştir.»

Garp Cephesi Kumandanı
İsmet

Bir rüya işte böyle tahakkuk etmişti.

DR. REŞİT GALİP

Ceyhun Atuf KANSU

ATATÜRK'ÜN YAŞAMA SEVİNCİ

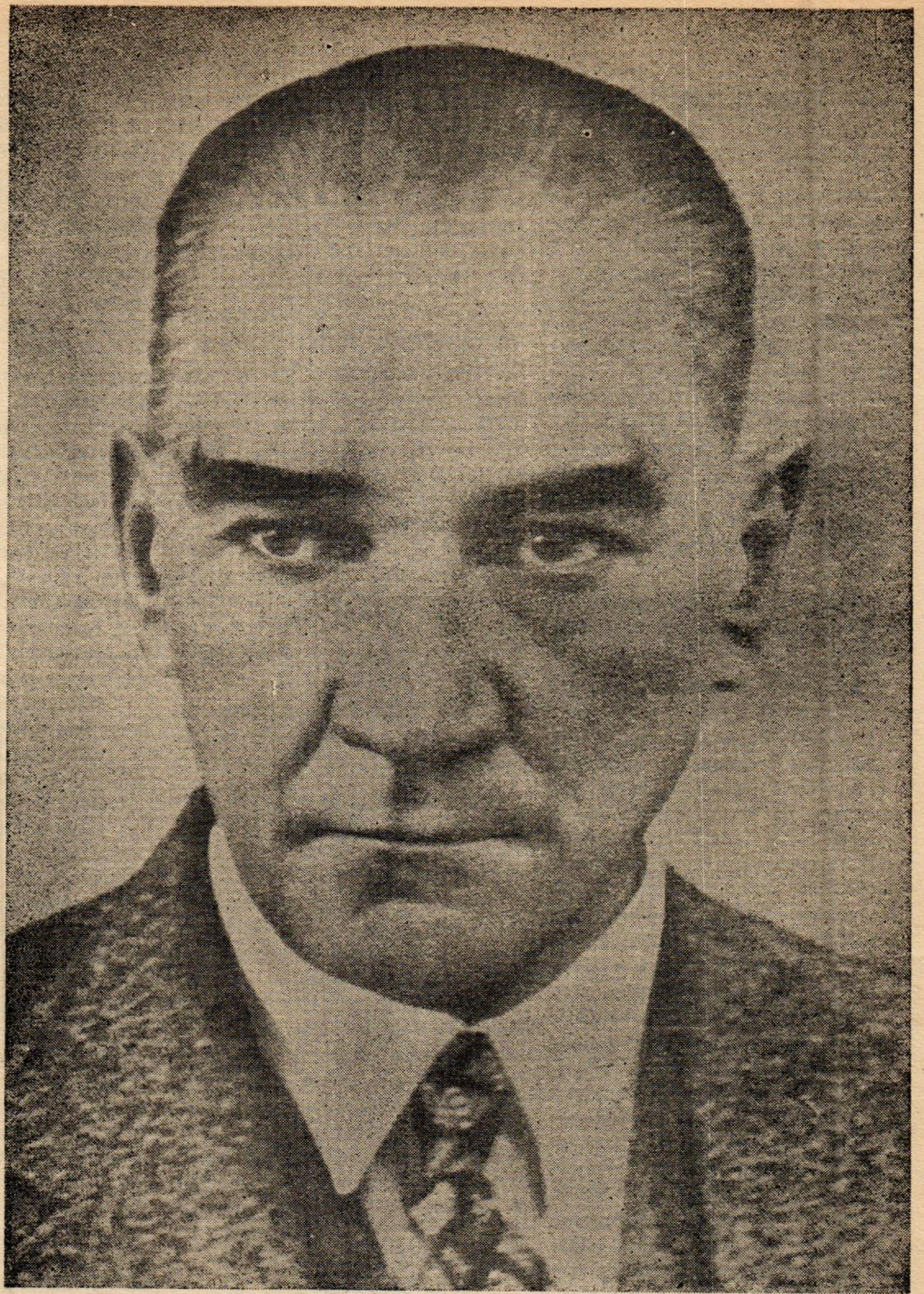
17 Mart 1937 gecesi, - ölümünden bir, bir buçuk yıl önce - ve ölüm ona ne kadar uzak, ve ölüm ona ne kadar yakın, Atatürk, Ankara palasta Romanya Dış İşleri Bakanı Antonescu şerefine, kadehini kaldırıyor, — yaşama sevinciyle, barış sevinciyle, halk sevinciyle dolu o kadeh ve şunları söylüyor:

«Milletler gam ve keder bilmemelidir. Şeflerin vazifesi, hayatı neş'e ve şevkle karşılamak hususunda milletlerine yol göstermektir». Karanlık istemiyor ulusu için, karamsarlık istemiyor: Yaşama sevinci istiyor, ulusuna onu vermek istiyor. Kadehini çağdaş bir hümanist'in yaşama sevgisiyle kaldırıyor. 1937 yılları, Cumhuriyetin en çicekli yıllarıdır. Atatürk'ün yaşama sevgisiyle aşılanmış yıllar. Bu büyük insan, bu hümanist yaşamaya tapmıştır. Bağımsız insanın yaşantısı. Şillerin Marki von Posa'sı gibi: «Hür bir adam, bir Feylosof!» - Amasya'dan çıkar ve, Çamlıbel dağlarının bir ıssız çeşmesinde durur. Orada türkü söyler:

Dağ başını duman almış
Gümüş dere durmaz akar,
Güneş ufuktan şimdi doğar,
Yürüyelim arkadaşlar...

Bütün yaşamaya tapıcıların türküsüdür bu... Güneş ufuktan şimdi doğar. O, güneşi yitirmeyen adamdır. Seherlerin bildiricisidir. En karanlık gecelerden, en ışıklı gündüzlere yürür. Yüreği, yaşantının gülleriyle bezelidir. Karanlık tatmamıştır o. Budağını karanlığın kadehine değdirmez. Işığı içer her zaman. Ve, ulusunun önüne, sevinçler, şevkler getirmek için düşer. Umutsuzluğun önderi değildir, şafakların kapısını açar ve hep güneşe çıkarır halkı.

Bir ilk egeli bilgesever gibi, Anadolu güneşinin içkisini içer. Onun içkisi yaşantının içkisidir, ve bakın, Antonescu'ya daha neler diyor: «Vaktiyle kitaplar karıştırdım. Hayat hakkında filozofların ne dediklerini anlamak istedim. Bir kısmı her şeyi kara görüyordu. «Mademki hiçiz ve sıfıra varacağız, dünyadaki muvakkat ömür esnasında neşe ve saadete yer bulunamaz» diyorlardı. Başka kitaplar okudum, bunları daha akıllı adamlar yazmışlardı. Diyorlardı ki: «Mademki sonu nasıl olsa sıfırdır, bari yaşadığımız müddetçe şen ve şatır olalım» — Bu bilgece sözleri, o, kocatepe'den bir ulusun en trajik anını yönetmiş insan söylüyordu. Anların en soylusunu tadmış bir ulusa sevinci vermek istiyordu, ve en başta bir halk önderi gibi, yaşama sevincini kendisi örnekleyordu, yaşama sevincini kutsuyordu. Apollon iradesinin altında Anadolunan Dionizoz sevincini taşıyordu. Yönetiyor ve kadeh kaldırıyordu. Anadulu Tanrıların mirascısı idi, Anadolu uygarlığını en iyi o anlamıştı. Yaşantısını bir bağ bozumu gibi harcıyordu ve sevincinin salkımlarını, bir coşturucu şevk içkisi gibi acı çekmiş, ezilmiş, gülmemiş halkına sunuyordu. Dünyada, halkının gülmesini isteyen halkına gülme hakkını böyle içten tanıyan bir önder az görülür. «Herhangi bir şahsın, yaşadıkça memnun ve mesut olması için lâzım gelen şey, kendisi için değil, kendisinden sonra gelecekler için çalışmaktadır». Bu sözü de o geceden kalma bir sözdür. Kendisinden sonra gelecekler için çalışmak! Şimdi, onun bizim için, gelecek kuşaklar için çalıştığını ne kadar iyi anlıyoruz. Atatürk adı, bizde yalnızca umutlar, güçler uyandırmıyor, bir şevk, bir yaşama sevinci uyandırıyor. Biz de onun gibi, savaşta ve barışta, yaşan-

tının tadını çıkara çıkara, yaşantımızı deneye deneye yaşamak istiyoruz. Onun katıksız yaşama sevincini, bu gülmemiş, gülememiş halka aşılamak istiyoruz. Gelecekler için çalışmak! Yaşamanın sevincini onun bu sözlerinde buluyoruz. Acılarımızı yarınların seviçleriyle yoğurarak, o acılılar soyundan gelme Atatürk'ün bilgeliğine varıyoruz.

Kendi acılarından, yaşama sevincini üreten insan! Çilelerini ve acılarını, halk için şevk ve sevinç halinde değişebilen insan! Atatürk'ün genç kuşaklara, devrin savaşçılarına, ardından yürüyen yurdseverlere bıraktığı en güzel öğreti budur: Yaşama sevinci. Ve ortalık henüz ağarmamışken, güneşin izi bile yokken, bir dağ çeşmesinden su içmek, ve yaşantının şafağına doğru yürümek, yaşamayı sevenin inancıdır bu; Atatürk gibi halkına umut ve şevk taşıyan gerçek önderin inancı:

Güneş ufuktan şimdi doğar. Ve, o, halkının içine dalarak halkıyla birlikte yürümüştür, türküsüyle, yüreğiyle, yaşama sevinciyle: Güneş doğmuştur. Nerdeki, insan yaşamayı kutlar, yaşamaya inanır, orada, elbette güneş doğar. Karanlık gecenin üzerine güneş doğar. Atatürk, yaşama sevinciyle, alaca karanlıktan Türk halkının şafağına güneşi getirmiş insandır.

Söylediği türkü yaşama sevincinin türküsüdür.

ATATÜRK'Ü KİM SEVER

(2. sayfadan)

kıymeti ikinci derecededir. Esas kıymeti kendine veren ve mensup olduğu millet ve memleketi ancak kendi şahsiyeti ile kaim gören adamlar milletlerinin saadetine hizmet etmiş sayılmazlar. Ancak kendilerinden sonrakileri düşünebilenler milletlerini yaşamak ve ilerlemek imkânlarına nail ederler. Kendisi gidince terakki ve hareket durur sanmak bir gaflettir. Beni seven arkadaşlarıma tavsiyem şudur: şahsımız için değil, fakat mensup olduğumuz millet için elbirliği ile çalışalım. Çalışmaların en yükseği budur.»

Sadece kişisel çıkarını seven politikacı işte bunun için Atatürk'ü sevmez.

Evrimlerle devrimlerin getirdiği her yeniliği, kendi kişisel çıkarlarının kirli dayanaklarına yöneltilmiş görenler Atatürk'ü sevemezler. Böyleleri kendilerinin de, çıkarlarının da kurtuluşunu ancak evrimlerle devrimleri engellemekte, açıkçası gericilikte ararlar. Bu uğurda feda edemiyecekleri hiçbir şey yoktur. Dinlerini, imanlarını bile feda edebilirler. Üstelik, bu sözüm ona **fedakârlıklarını** toplum adına, ulus adına yaptıklarını söyliyecek kadar da hileci ve sahtecidirler. Çıkarcı politikacıların omuzlayıcıları, koltuklayıcıları bunlardır. Toplumun mânevî tarlasına gerilik tohumlarını bunlar eker, çıkarcı politikacılar da vakti saati geldiğinde kolları paçaları sıvayıp hasada girişirler. Evrim ve devrim düşmanları ile çıkarcı politikacıların kafaları da, mideleri de ortak çalışır. Keseleri ile kasaları da ortaktır denebilir. Atatürk böyleleri için de şöyle diyor:

«Politika âleminde birçok oyunlar görülür. Fakat mukaddes bir idealin tecellisi olan Cumhuriyet'e, asrî harekete karşı cehil ve taassup ve her nevi husumet ayağa kalktığı zaman bilhassa terakkisever ve cumhuriyetçi olanların yeri, hakikî terakkici ve cumhuriyetçi olanların yanıdır. Yoksa mürtecilerin ümit ve faaliyet menbaı olan saf değil. İrtica fikirleri güdenler muayyen bir sınıfa dayanacaklarını sanıyorlar. Bu, kat'iyen bir vehimdir, zandır. Terakki yolumuzun üstüne dikilmek istiyenleri ezip geçeceğiz. Yenilik vâdisinde duracak değiliz. Dünya müthiş bir cereyanla ilerliyor. Biz bu ahengin dışında kalabilir miyiz?»

İşte, evrim ve devrim düşmanları Atatürk'ü bunun için sevmez.

Her ne pahasına olursa olsun sadece kişisel çıkarını sevdiği için Türk toplumunu, Türk ulusunu sevmiyenler de Atatürk'ü sevmez. Çünkü onlar için toplum demek, ulus demek kendi çıkarları demektir. Toplumun uyanması, ulusun özgürlük bilincine ulaşması bu asalakların maskelerini yüzlerinden sıyırır, gerçek benliklerini olduğu gibi ortaya kor. Bu böyle olunca, düşmanın düşmanı sevmesi beklenir mi?

«Yurtta sulh, cihanda sulh» diyen Atatürk'ü saldırganlar ve sömürgeciler elbette sevmez.

Dünya uygarlık yarışında ulusumuzun geri kalmasını kendileri için kârlı bir yol sayanlar Atatürk'ü sevmezler. Atatürk diyor ki:

«Türkler bütün medenî milletlerin dostlarıdır. Memleketler çeşitlidir ama medeniyet birdir ve bir milletin ilerlemesi için de bu biricik medeniyete iştirak etmek lâzımdır. Çağdaş medeniyetin bütün milletlere temin ettiği hayat ve vasıtaları, esasta ve şekilde aynen ve tamamen gerçekleştirmeye kat'î karar vermiştir. Millet, yenilik ve ıslâhat sahasında gösterdiği gayretlerin asırlardanberi olduğu gibi türlü yalan dolanla bir an bile durmasına müsaade etmemek azmindedir.»

Ve ilâve ediyor:

«Medenî olmıyan insanlar, medenî olanların ayakları altında kalmıya mahkûmdurlar.»

Atatürk'ün mahkûm ettikleri, Atatürk'ü sevebilirler mi?

Batı uygarlığının itici kuvveti bilim ve tekniktir. Bilim ve teknik ise, yobazın da, çıkarcı politikacının da işine gelmiyen şeylerdir. Çünkü bilim ve tekniğin gerçek rüzgârı karşısında yalanlarının mumu o saat sönüverir. Mumu sönük yalancı da karanlıkta işini çeviremez elbet. Toplum zifiri karanlıkta kalmalı ki, yalancı mumunu eline alsın, öne düşsün, yol göstericilik etsin. Tıpkı, bir tutam otla kuzuları kanaraya çekip götüren can düşmanları gibi.. Bilim ve teknikte kendi kirli kazançlarının ölümünü görenler Atatürk'ü sevemezler. Şu satırları dikkatle okuyalım:

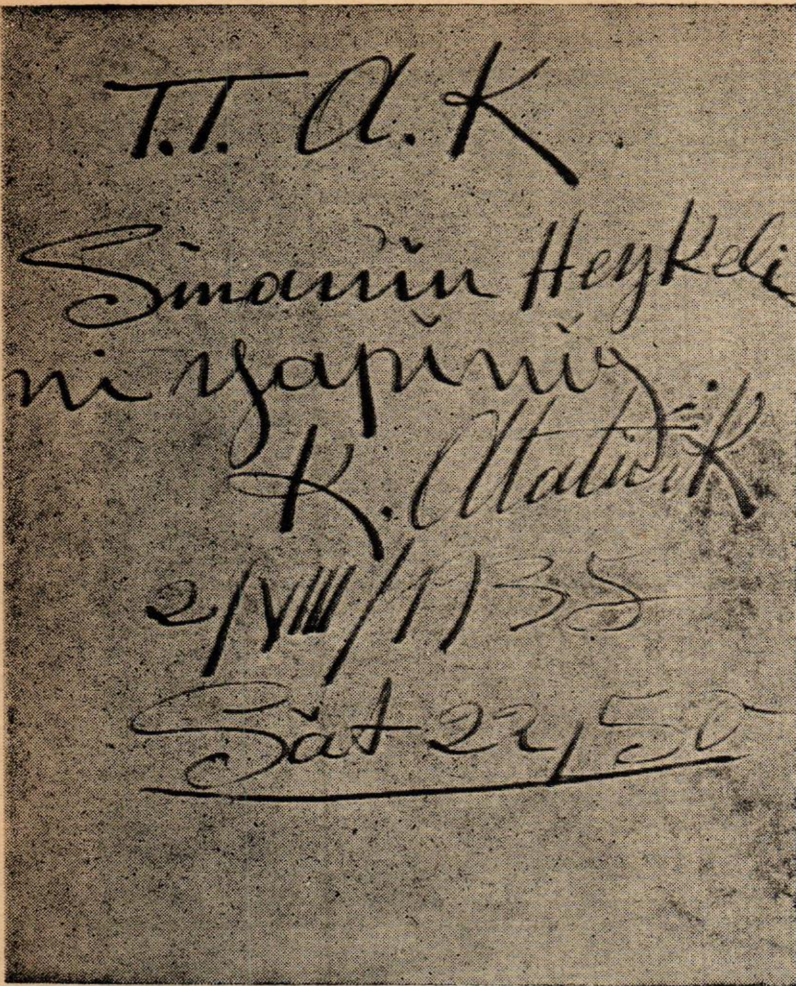
«Dünyada her şey için, maddiyat için, mâneviyat için, hayat için, muvaffakiyet için en hakikî mürşit ilimdir, fendir. İlmin ve fennin dışında mürşit aramak gaflettir, cehalettir, dalâlettir. Yalnız ilmin ve fennin yaşadığımız her dakikadaki safhalarının tekâmülünü idrak etmek ve ilerlemelerini zamanla takip eylemek şarttır. Bin, iki bin sene evvelki düsturları, şu kadar bin sene sonra bugün aynen tatbika kalkışmak ilim ve fennin içinde bulunmak, elbette, değildir.»

Bunları söyliyeni, bilimi sevmiyenler sevebilir mi?

«Hürriyet ve istiklâl benim karakterimdir» diyeni, özgürlüğü sevmiyenler sevebilir mi?

Eserleri, düşünceleri, idealleri böylesine açık ve seçik olan Atatürk'ü sevmek, ancak onu anlamakla mümkündür. Onu anlamak da sağlam bir tarih bilincine, uygarlık görüşüne varmayı gerektirir. Atatürk'ü kimlerin, hangi amaçlarla muammalaştırdığı ve Atatürkçülüğü bir çözülmez bir bilmece haline getirmeğe çalıştığı yukarıdaki sözlerin ışığı altında kendiliğinden anlaşılmaktadır sanırım. Evvelce fırsat buldukça belirtmeğe uğraştığımız gibi Atatürk'ü sevmek, ancak onu anlamakla mümkündür. Onu anlamak da sağlam bir tarih bilincine, uygarlık görüşüne varmayı gerektirir. Atatürk'ün fikirlerini, inançlarını parlak nutukların ham maddesi olmaktan çıkarıp ilerleme sancıları içinde kıvranan toplumumuza hız ve yön verecek bir kuvvet kaynağı olarak dikkatle ve hemen ele almak zorundayız. Biz şuna inanıyoruz ki, eğer daha önce Atatürk'ün fikirleri, inançları parçalanmamış olsaydı, büstleri, heykelleri bugün parçalanamazdı.

Tarihin ne garip cilvesidir ki, bir ulus kendi kurtarıcısını kendine karşı korumak durumuna düşmüştür!

Sait A. TERZİOĞLU

Sabiha Gökçen Atatürk'ü Anlatıyor

Atatürk, manevi evlâdı, havacı Sabiha Gökçen'in kendisine olan bağlılığını anlamak istemişti.

Gerçi, onun sadakatini her yönden enine boyuna tesbit etmişti ama bir münasip olayla bunu etrafındakilere de göstermek istiyordu. Daha önce Münir Nurettin'in geçirdiği imtihanın aynını muvaffakiyetle veren Sabiha Gökçen'i beraber dinlyelim. Bu husustaki bilgilerini öğrenmek üzere kendisini evinde ziyaret ettiğim Gökçen'le karşı karşıya oturduğumuz zaman bir anda maziye döndüm. Türkün ilk kadın pilotu, muharip pilotu, Ağrı isyanına katılan kadını, öğretmen pilotu Sabiha Gökçen'in hayatına dair bildiklerim teker teker gözümde canlandı. Benim bildiklerim ve şu anda kafamda canlandırabildiklerim gazete sütunlarında yer alanlar ve kitaplara geçmiş olanlardı...

Kimbilir, Gökçen'de daha nice hatıralar vardı, Ata'ya ait. Ama ben her şeyden önce, Gökçen'den Ata'nın başına koydurduğu su dolu bardağa ateş edişini öğrenmek istiyordum. Gökçene sordum. İşte söyledikleri:

«— Bir gün Bursa'ya Çelik Palas'a gitmiştik. Atatürk yemek esnasında Münir Nurettin'e yaptığını etrafındakilere anlattı. Tekrarlamak isteyen olup olmadığını sordu. Kimse ses çıkarmadı. O, yemekte bulunanların cevap vermemesi üzerine gözleriyle beni buldu. Ben ise, bu sualin bana da tevcih edileceğini ummuş, nasıl bir hareket yapmam gerekeceğini düşünüyordum. Hattâ bir kaç saniye içinde: « — Ben, ben bu hareketi tekrarlamak istiyorum!» demek üzere hazırlanıyordum ki, Atatürk:

«— Sen yapar mısın bunu » dedi.

Ne çıkardı? Neticesi ne olursa olsun ayağa kalktım.

Atatürk:

«— Koy bardağı başına» diye emretti.

Karşısına geçip bir kaç metre uzağa gittim. Ayaklı su bardağını başıma koyup bekledim. Ne uzun bir bekleyişti o... Gözlerimi kapadım mı, açtım mı, orada neler yaptım Bunların hiç birini bilmiyorum.

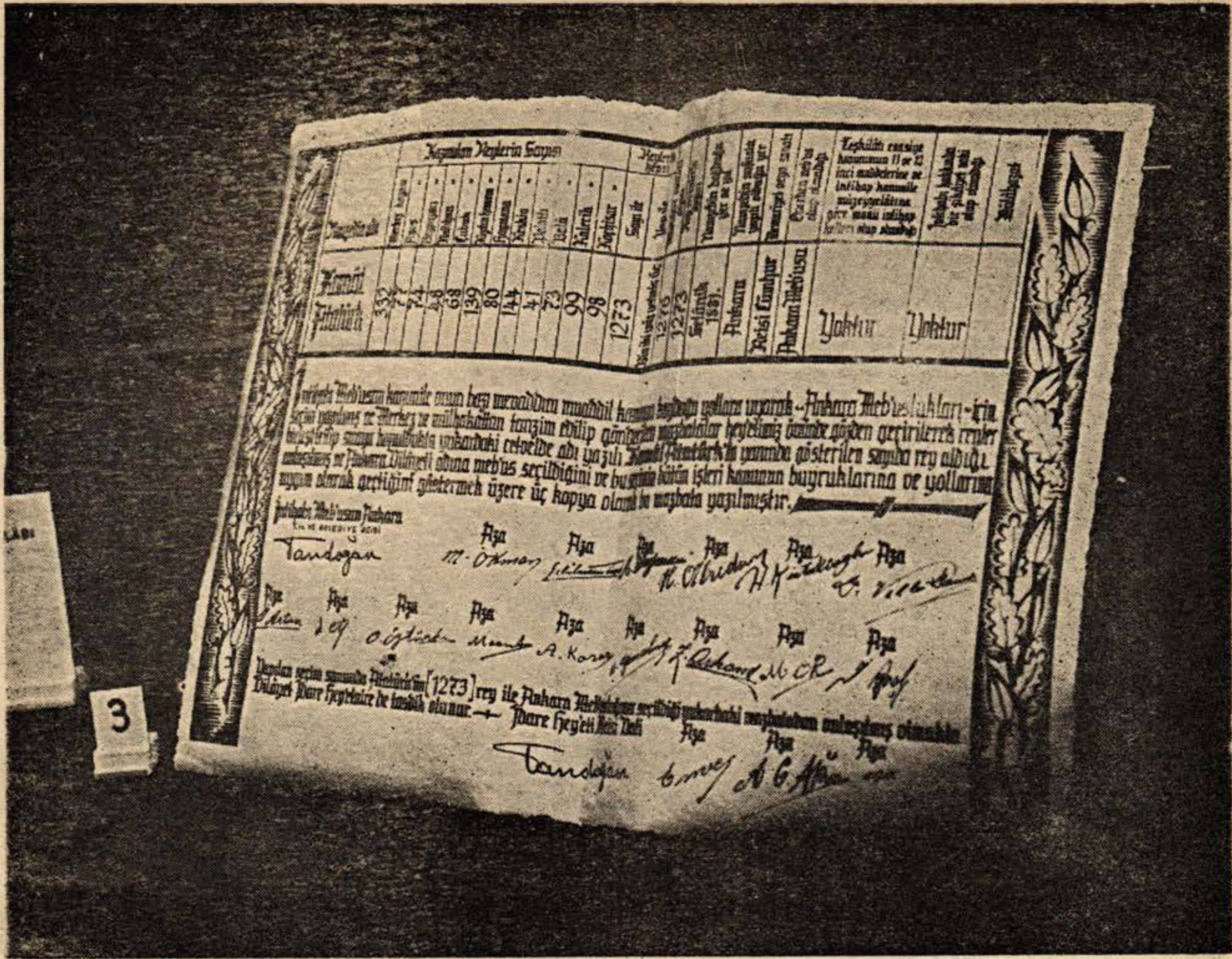
Birden başımdan aşağıya süzülen sularla aklım başıma geldi. Atatürk silâhını ateşleyerek başımdaki bardağı parçalamış içindeki sular, başımdan aşağı doğru akıyordu.»

Gökçen'in sözlerini nefes almadan dinlemiş olacağım ki derin bir iç geçirerek doğruldum. Gözlerinin içine bakarak sordum:

«— Ne hissettiniz acaba o zaman »

«— Her halde çok heyecanlanmış olacağım. Bu ameliye pek kısa sürdü. Ne devirdi o... Bir devri saadet...»

Sabiha Gökçen Ata'ya bağlılığını canı pahasına ispat etmişti. Yanından ayrılırken o, geçmiş yılların saadet dolu anılarını bir daha yaşamanın mutluluğu içinde idi...

ATATÜRK'ün Milletvekilliği Mazbatası

İntihabı Meb'usan Kanunile bazı mevadını muaddil kanunun koyduğu yollara uyarak «Ankara Meb'uslukları için seçim yapılmış ve merkez ve mülhakattan tanzim edilip gönderilen mazbatalar hey'etimiz önünde gözden geçirilerek reyler birleştirilip sıraya konuldukta yukardaki cetvelde adı yazılı KEMÂL ATATÜRK'ün yanında gösterilen sayıda rey aldığı anlaşılmış ve Ankara Vilâyeti adına meb'us seçildiğini ve bu seçimin bütün işleri kanunun buyruklarına uygun olarak geçtiğini göstermek üzere üç kopya olarak bu mazbata yazılmıştır.

İntihabatı Meb'usan Ankara
T. H. ve Belediye Reisi
Tandoğan

Aza
M. Ökmen

Aza
Salâhattin

Aza
A. Bayman

Aza
H. Kütükçüoğlu

Aza
İ. Artun

Aza
Feti

Aza
O. Öztürk

Aza
Mes'ut

Aza
A. Korur

Aza
H. Gemalmaz

Aza
Z. Arkand

Aza
M. Or

Aza
İ. Ayaşlı

Yapılan seçim sonunda Atatürk'ün (1273) rey ile Ankara Meb'usluğuna seçildiği yukarıdaki mazbata tasdik olunur.

İdare Hey'eti Reisi Vali
Tandoğan

Aza
Enver

Aza
A. G. Akın

Aza
Açık

ZİYA MÜEZZİNOĞLU

Atatürk ve Plân

Bundan 40 yıl evvel, 6 Aralık 1922'de, henüz Cumhuriyet kurulmamışken Ankara,da gazetecilerle yaptığı bir konuşmada **Atatürk** memleketimizde programlı bir gidişin zorunluğundan bahsetmiş ve aynen şöyle demişti:

«Çalışmalarımız, senelerle takip ve tatbik edilecek bir programa dayanmadıkça muvaffakiyetsizliğe mahkûmdur. Objektif olduğu kadar, milletimizin âcil ihtiyaçlarına çare bulacak bir programa dayanmıyan ıslahat teşebbüsleri, şahsî ve keyfî olmaktan kurtulamaz. Herhangi bir programın uzun bir çalışma devresine rehber olması için memlekette bilcümle vatanperverlerin ona yardımcı olması icabeder. Büyük bir vatanperverler kitlesinin ıslahat emellerini ihtiva etmiyen bir programın muvaffakiyetli ve devamlı olması ümit olunamaz.»

Bu cümlelerde plânlı kalkınma fikrinin ana unsurlarının yer aldığını görmek mümkündür. «**Senelerce takip ve tatbik edilecek bir program**» derken **Atatürk**, uzun vâdeli plânları ifade etmekte ve iktisadî çalışmaların uzun vâdede verimli sonuçlar vereceğini ortaya koymaktadır.

Her alanda programlı çalışma ihtiyacına inandığı **Atatürk**'ün gerek askerî gerek sosyal ve iktisadî çalışmalarında müşahhas olarak görmek mümkündür. **Asker Atatürk,** askerî alandaki çalışmalarında, **Devrimci Atatürk** Cumhuriyetin ilânından sonra giriştiği ıslahat hamlelerinde daima bir program çerçevesi içinde yürümüş ve her seferinde başarı kazanmıştır. **Atatürk'ün** askerî başarılarını takibeden sosyal ve siyasî başarıları, programlı çalışmanın faydalarını gösteren parlak misaller arasında sayılmalıdır.

Hilâfetin kaldırılması, lâik bir devlet esaslarının tesbiti, çeşitli devrim hareketleri belirli programlar çerçevesi içinde yürütülmüş ve başarıya ulaştırılmıştır. **Atatürk**'ün iktisadî kalkınma konusunda yukarıya aldığımız fikirleri her alanda olduğu gibi bu alanda da bir program çerçevesi içinde yürüme arzusunun açık bir delilidir.

Atatürk diğer üstün vasıfları yanında ayrıca aksiyon adamı olarak da temayüz etmiş bir devlet adamıdır. Konuşmaları, cümlelerde ve kâğıt üzerinde kalmamıştır. Onun devrinde hazırlanan 1933 programı, zamanın şartları içinde küçümsenemiyecek bir iktisadî çalışma, bir programlı devreye giriş başarısıdır. Bu programla **Atatürk'**ün ortaya koyduğu iktisadî ve sosyal yol, kendisinden sonraki çalışmalarda faydalı bir rehber olmuştur. Bütün alanlardaki ıslahat hareketleri yanında iktisadî alandaki ıslahatçılık isteğinin bu belirtisidir ki. **Atatürk'ün «muasır medeniyetler seviyesine yükselme»** parolasını gerçekleşme safhasına sokmuştur. Bir **«hasta adam»** dan hür bir Türkiye kurmak yolunda askerî siyasî ve sosyal çabalar içinde yıllar geçiren ve bütün bu çabaların yanında **«iktisadî problemleri de düşünen adam»** vasfını taşıyan **Atatürk**'ün memleketi **«muasır medeniyetler seviyesine çıkarmak»** emeli onun dilinde şu ifadeyi bulmuştur:

«Öyle bir iktisat devri lâzımdır ki, memleketimiz insanca yaşamasını bilsin, insanca yaşamanın neye bağlı olduğunu öğrensin ve o esbababa tevessül eylesin. Cümlemizin arzusu şudur ki, bu memleketin efradı ellerinde nümuneleri ile ziraatin, sanayiin, sâyin, hayatın bir mümessili olsun; artık bu memleket böyle fakir ve millet böyle hakir değil, memleketimiz zengin memleket, zenginler memleketi olsun ve bu yeni Türkiye'nin adına çalışkanlar diyarı denilsin.»

Atatürk, bu iktisat devri içinde her meslek sahibinin yerini, görevini de çizmiştir. O'na göre, Türkiye

bir çiftçi memleketidir. Tarımı modernleştirmek ve en ileri metodlardan faydalanılmasını sağlamak, bunun yanı sıra bir program boyunca sanayie doğru ileri adımlar atmak, memleketi halkın ihtiyaç duyduğu istihsal mallarını üretecek fabrikalarla, sanayi tesisleri ile donatmak lâzımdır. Memleketini iyi tanıyan **Mustafa Kemal,** sanayiin tarımın yanı sıra yürütmek gerektiğini tekrarlamak lüzumunu duymuş, toplum faaliyetlerinin temeli olan tarımı inkâr etmeyi, milletin çalışmalarını bir başka sahaya aktarmayı da asla düşünmemiştir.

Tarım faaliyetleri konusunda şunları söylemiştir :

«Milletin çiftçilikteki emeklerini aslî iktisadî tedbirlerle azamî haddine çıkarmalıyız. Bu defa memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletebilecekleri arazî genişliği, arazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus kesafetine ve toprak verimi derecesine göre sınırlandırmak lâzımdır.»

Devletin kuruluşu sırasında **Atatürk,** iktisadî çerçeveyi, bunun içinde sektörlerin yerlerini çizmiş, tesbit etmiştir.

Bugün, Devlet Plânlama Teşkilâtı ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın, halk tarafından benimsenmedikçe, kabul edilmedikçe desteklenmedikçe plânın mükemmel olarak uygulanamıyacağını, verimli olmayacağını düşünmüş ve plânı halka mümkün olduğu kadar etraflı anlatmak tanıtmak için çalışmalara girişmiştir.

Atatürk'ün 1922 konuşmasında bu fikrin başlangıcını bulmak mümkündür. **«Programın uzun bir çalışma devresine öncü olması için memlekette bilcümle vatanperverlerin ona yardımcı olması icabeder. Büyük bir vatanperver kitlesinin ıslahat emellerini ihtiva etmiyen bir programın muvaffakiyetli ve devamlı olması ümit edilemez.»** demekle **Atatürk** Plânın halk tarafından benimsenmesinin önemine işaret etmiştir.

Ancak bütün vatanperverlerin ona yardımcı olması, desteklemesi halindedir ki, program, yâni uzun vâdeli plânlarımız çalışmalarımıza öncü olabilecektir. Biz plân hazırlıyoruz, bunu uygulayacak, memlekete öncülük edecek Türk aydını, Türk vatanperveridir.

Atatürk'ün ölümünden 24 yıl sonra, yine onun fikirleri çalışmalarımıza ışık tutuyorsa, yine onun emellerini gerçekleştirmeye çalışıyorsak, onun istediği plânlı bir sosyal ve iktisadî kalkınma hamlesinin eşiğinde isek, bu onun ne kadar canlı, ne kadar kalıcı görüşlere sahip bir devlet adamı olduğunu göstermeye kâfidir.

Bütün alanlarda olduğu gibi, plânlı ve programlı bir iktisadî ve sosyal kalkınmanın temel çalışmalarını hazırlama çabaları içinde bulunan Türk Plâncıları da bu eskimeyen düşüncelerin tesiri altındadır ve çalışmalarında bu düşünceden hız ve ilham almaktadır.

Kalkınma Plânının, Türkiye'yi **Mustafa Kemal**'in düşündüğü, özlediği Türkiye yapacağı inancını taşıyarak çalışıyoruz.

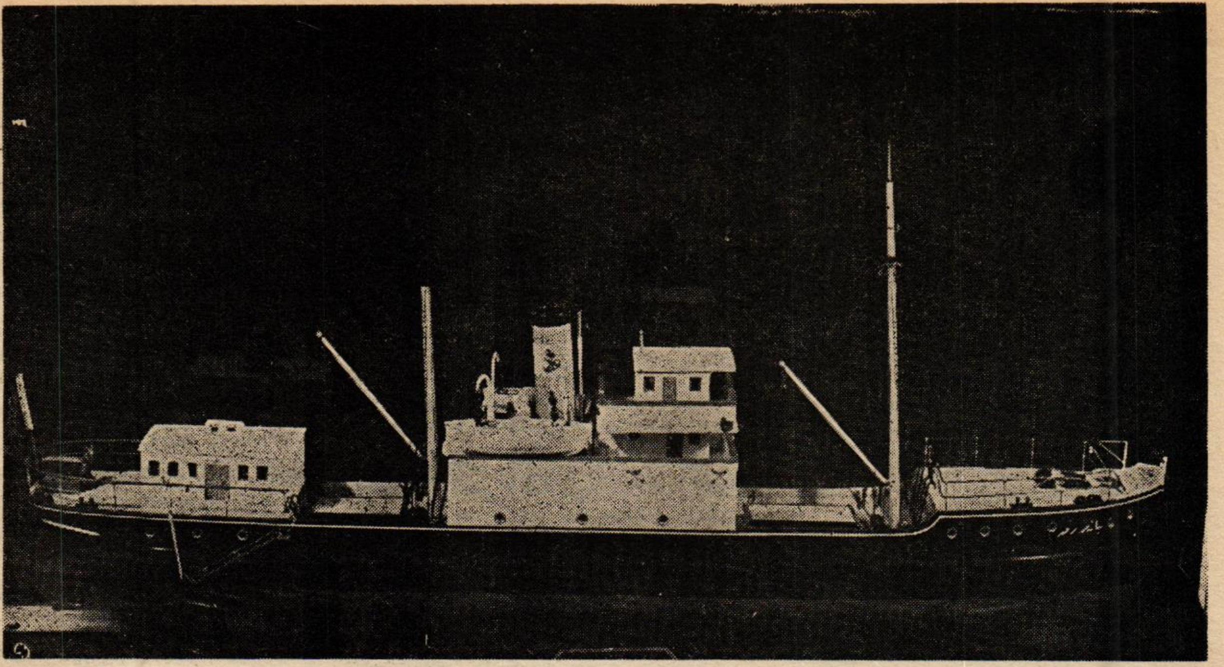
Yeni Hedeflere Doğru

Türkiyenin demokratik bir düzen içinde plânlı ve hızlı bir şekilde kalkınmasının sağlanması herşeyden önce, işbaşında bulunan yönetici kadronun ülkücülüğüne, yeni bir zihniyetin ve inanışın temsilcisi olmasına bağlıdır. Netekim, hangi devlet kurumunun başında bu nitelikte yöneticiler bulunuyorsa, o kurumda işlerin en kısa süre içinde yeni bir yön ve hız kazandığı bir gerçektir. Böylece, en küçük kademeden, en yüksek yönetim yerine kadar bütün bir kadronun genç, ülkücü, devrimci, Atatürkcü nitelikte olmasının, plânlı ve hızlı bir kalkınmanın temel şartlarından biri olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Bilindiği gibi SÜMERBANK, yurdumuzda ilk beş yıllık sanayileşme plânını uygulayan ve başarıyla gerçekleştiren büyük bir devlet kuruluşudur. İlk beş yıllık plânın uygulanmaya başlandığı yıllardaki teknik eleman kadromuzun, malî kaynaklarımızın, insangücümüzün bugünküne kıyasla çok daha az olduğu gerçeği gözönünde tutulursa, sanayileşme alanında atılan bu büyük adımın gerçekleştirilmesinin önemi kendiliğinden daha iyi anlaşılır. SÜMERBANK, bir iktisadî devlet teşekkülü olarak, özellikle Türkiye'nin sanayileşme dâvasında gerçekten büyük hizmetler görmüş bir kurumdur ve bu görevine bugün daha da artan bir hız ve inançla devam etmektedir. SÜMERBANK'ın yurdun dört bir yanına kurduğu fabrikalar, o bölgeler için hem ekonomik, hem toplumsal yaşantı, hem de kültürel bakımdan bir kalkınma aracı olmuş, o bölgelerin gelişmesine yeni ve uygar bir yön verebilmiştir. SÜMERBANK, bugün sayısı 28 i bulan, tekstil, toprak ve kimya sanayii alanında fabrikayı işletmektedir. İştiraklerinin sayısı 55 i bulmaktadır. Halka ucuz, sağlam, iyi ve kaliteli mal satmak ve piyasada düzenleyici bir rol oynamak amacıyla toptan ve perakende satış yapan mağazalarının sayısı ise 160 a yakındır. Şimdi, gerek üretim alanında, gerekse satış alanında yeni bir zihniyetle, daha dinamik ve ileri bir anlayışla çalışmaya yönelmiş bulunmaktadır. Bundan yedi sekiz ay öncesine kadar, basına da geçmiş olan, 600 milyon liralık mal stoku, SÜMERBANK'ın çözüm bekleyen başlıca meseleleri arasındaydı.

Aradan geçen yedi sekiz ay gibi çok kısa bir süre içinde 600 milyonluk bu stok problemi hemen hemen halledilmiş bulunmaktadır. Merkezden çevreye doğru hissedilir bir dinamizm yayılmaktadır. Böylece SÜMERBANK, uygulanmasına başlanan 5 yıllık plânda kendi payına düşen hizmetleri zamanında ve hızla yerine getirmek için çalışmaktadır. 1965 yılı bir «VERİMLİLİĞİ ARTTIRMA VE KÂR» yılı olarak kabul edilmiştir.

SÜMERBANK'ta uygulanmaya başlanan yeni çalışma yöntem ve zihniyetinin öteki kuruluşlarımızda da uygulama alanı bulabilmesi başlıca dileğimizdir.

Atatürk'ü Samsun'a getirdi

Prof. Dr. Yavuz ABADAN

ATATÜRK VE İLKELERİ

Atatürk'ün ebediliğe geçişi ve göçüşü üzerinden yirmi dört yıl geçti. Bu süre içinde aslında aramızdan ayrılan - kendi deyimile - iki Mustaf Kemal'den fani olanı, et ve kemikten yaratılanıdır. Fikir ve ülkü Mustafa Kemal'i, millî kaderimizi belirten, bu günümüzün aydınlatan, geleceğimize ışık tutan bir ruh cevheri halinde, her an kafamızda, kalbimizde, varlığımızın derinliklerinde daha kuvvetle yerleşiyor ve aktüel bir mâna ve değer kazanıyor.

Siyasî kaderimizle ilgili her karar, hareket ve davranışımızda, ondan ilham ve kuvvet alıyor. Fani varlığı ile aramızdaki ayrılık mesafesi büyüdükçe, onun ilke ve ülkülerine bağlılık ve hayranlığımız her gün daha çok artıyor ve kuvvetleniyor. Millî ve siyasî hayatımızın gerçekten önemli aynı zamanda kaygılı bir dönüm noktasında bulunduğumuz bu tarihi günlerde, onun kutsal hatırasını, bütün güçlükleri yenme ümidini topladığımız tükenmez bir kudret kaynağı olarak, her zamandan daha içli bir özleyiş ve bağlanışla anıyoruz.

Atatürk'ün seçkin kişiliğini, keskin çizgilerle bir tek cümlede özetlemek mümkündür: O, Türk ve dünya tarihine dahi bir komutan olarak doğdu, millî bir kahraman olarak yaşadı, ve büyük bir insan olarak ebediliğe göçtü. Tarihimizin en sıkıntılı bir devresinde milletimizin kötü kaderini iyiye yöneltmiş gerçek bir devlet ve siyaset adamı olarak, bize bıraktığı ve Türk gençliğine korunmasını emanet ettiği en büyük eseri, Birinci Dünya Harbinin sonunda çöken Osmanlı İmparatorluğunun yıkıntıları üzerine temellerini attığı Türkiye Cumhuriyetidir.

Türkiye Cumhuriyeti, Atatürk İnkılâbının bütün verimli başarılarını toplu olarak canlandıran bir kavramdır. O, sadece bir devlet yapısı ve idare şekli değil, millî varlığımızın yöneldiği yeni bir yaşayış ve dünya görüşü, modern, medenî ileri bir toplum düzeyine ulaşmak için fikir, gönül ve işbirliği demektir. Dil, Tarih, yazı, kıyafet, zihniyet ve saire devrimleri, hep bu mesut, müreffeh, yüksek toplum ülküsünün gerçekleşmesine, milletimizin «medenî cihanda lâyık olduğu mevkie ulaşmasını» sağlamaya yönelmiş hamlelerdir.

Yeni devletin kuruluşunda Atatürk'ün üstün başarısını sağlayan temel haslet, ülkücülük ile gerçekciliği en dengeli bir kaynayışla kişiliğinde toplamış bulunmasıdır.

Atatürk'ün ülkücülüğü, tarih boyunca büyük uygarlıklar kurmuş bulunan Türk Ulusunun yüksek erdemliğine, sarsılmaz vefakârlığına, manevî ve ahlâkî kudretine, hürriyet ve egemenlik sevgisine inançtan kaynak alıyordu.

Bu yüzden bütün hayatı boyunca sarsılmaz ve içli bir samimilikle bağlı kaldığı ana ilke, devrin şart ve gereklerine göre mümkün olan yol ve araçlarla milletin nabzını yoklayarak gerçek dileklerini meydana çıkarmak ve idaresine uymak olmuştur.

Atatürk'ün gerçekciliği, isabetle belirtip değer ölçülerine göre sıraladığı hedeflere ulaşmada, imkânları ölçerek, olayların gelişiminden faydalanarak gerçekleşme şartlarını hazırladıktan sonra adım adım amaca doğru engelsiz ve kararlı yürümesinde kendini göstermiştir. Ülkülerini gerçekleştirmede dayandığı temel ilkeler, 1924 Anayasasının ikinci maddesinde yer alan Cumhuriyetçilik, milliyetçilik halkçılık devletçilik, lâiklik, ve devrimcilik prensipleri olmuştur.

I — Atatürk devriminde Cumhuriyetçilik ana ilke ve esas değerdir. Cumhuriyet, Atatürk devriminin bütün verimlerini temsil eden bir devlet ve hükümet şekli olarak değiştirilmez ve değiştirilemez bir cevherdir.

Bu yüzden Cumhuriyet, gerek 1924 gerek 1961 Anayasalarında Meclislerce değiştirilmesi teklif bile edilemeyecek bir ana kuruluş değeriyle korunmuş ve yerleşmiştir. Bu vasfı ile Cumhuriyet devlet düzen ve idaresinde şahsilik ve keyfiliğin hakim olmasını önleyen en sağlam teminattır. 27 Mayıs 1960 da keyfileşen ve şahsileşen D.P. iktidarını tasfiye eden hareketin kaynağını Gençliğin Atatürk emaneti Cumhuriyeti koruma dilek ve kaygısında aramak gerekir.

II — Milliyetçilik ilkesi, Atatürk'ün ebediliğini dilediği ve bir demecinde müjdelediği Cumhuriyetçi devlet yapısını koruyacak olan toplumun siyasî birlik şuuruna kavuşmuş pekişik bir bütün olması amacına yönelmiştir. Bu ilke, millî Mücadelenin çıkış noktasını teşkil etmiş ve bütün esir milletlerin kurtuluş hareketlerine ışık tutmuştur. Bu arada Adolf Hitlerden Habib Bourgiba'ya kadar bir çok liderler, millî kurtuluş ve kalkınma hareketlerinin ilhamını ve başarı ümidini doğrudan doğruya Atatürk'ten aldıklarını açıkça dünyaya ilân etmişlerdir.

Ancak unutmamak gerekirki mazlum milletlerin kurtuluş çabalarına gerçekten ışık tutan Atatürk'ün Milliyetçilik ilkesi, millî varlık ve şuuru «dil kültür ve ülkü birliği» temeli, - daha başka bir deyimle - sadece manevî ve insanî değerler üzerine oturan hümanist bir prensiptir. Bu sebeple Türk Milliyetçiliği, aşırı ırkçı, gerici, sapık emperyalist milliyetçi fikir ve akımlarla hiç bir zaman bağdaşamamış ve asla da bağdaşamayacaktır. «Yurtta Sulh, Cihanda Sulh» ilkesi de, başka milletlerin egemenlik haklarına saygı duygusundan ve barış ülküsüne bağlılıktan kuvvet alan bu ölçülü, dengeli, ahlâki milliyetçilik anlayışına dayanmaktadır.

III — Halkçılık ilkesi her şeyden önce «Halkın halk tarafından halk için idaresi» anlamına gelen ileri, batılı, gerçek bir demokrasinin gerçekleşip yerleşmesi amacına yönelmiştir. Bu arada halkçılık kavramı, elbetteki Türk toplumunun sosyal, kültürel, ekonomik kalkınması dâvasını da kapsamaktadır. Nitekim devrimci Atatürkün esas amacı tarihi bu demecinde «Türk Milletini, medeni cihanda lâyık olduğu seviyeye ulaştırma» formülü ile ifade edilmiştir.

Şu kadarki Atatürk, Millî Mücadele süresince memlekette kendisini gönülden destekleyen iç kuvvetlerle, dünya ölçüsündeki dış gelişim şartlarının dengeli etkisini her an hesaba katarak, her türlü «doktriner ve doğmatik düşüncelerden temizlemiş» bir halkçılık anlayışına ve ilkeler kompozisyonuna ulaşmıştır. Günümüzde Atatürk ilke ve ülkülerini yaratıcısından koparak, sağcı, ırkçı ve karanlık bir doktrinin savunulucuğunu yapan bir zümre, «Atatürk ilkeleri diye bir şey olmadığını, devletimizin kurucusu olan kişinin bunların sorumluluğundan kurtarılması gerektiğini» ileri sürecek kadar cesaret ve kuvvet bulmuş görünmektedirler.

Oysaki «Güneş altında söylenmemiş hiç bir gerçek bulunmadığını,» sapık inkârcılardan çok iyi bilen Atatürk, hiç bir zaman doğmacı doktriner görüşlerin sosyal gelişim ve kültürel değişim şartlarına uymadığını görerek, Türk toplumuna yol gösterecek ilkeleri ve onların anlamlarını özel görüş açısından tesbit etmiştir.

IV — Devletçilik ilkesi, sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmada daha çok metodu belirten bir esastır. Buna göre devletçilik, özel teşebbüsün yetki ve kudreti dışında kalan iktisadî kalkınma ve teşkilâtlanmayı devlet eli ve araçlariyle gerçekleştirme prensibidir. Sümerbank, bugün aşağı yukarı küçük bir devlet yapısını taşıyan geniş teşkilât ve müesseseleriyle, bu ilkenin somutlaşmış bir anıtıdır. İktisadî Devlet Teşekküllerinin Türkiye'nin kalkınmasında yeni bir ayarlama devrine girmelerinin gerekip gerekmediği ve plânlı ekonomiye katılmaları yol ve şartları, üzerinde dikkat ve sabırla durulması gereken çok önemli ayrı bir tartışma konusudur.

V — Lâiklik Ortaçağın İslâmi düşüncesinde, İçtihat kapısının kapalı olduduğu gerekçesiyle sosyal ilerlemeyi köstekleyen, fikir hürriyetini baltalayan iskolastik zihniyeti yıkıp, vicdan hürriyetini koruyacak, dinin şahsi ve siyasî ya-

rarlar uğruna sömürülmesini önleyecek bir ilke değerini taşımaktadır.

VI — Devrimcilik ise, bir yandan Atatürk ilkelerinin korunmasını esas tutan, öte yandan bu esaslara dayanılarak yeni hamlelerle k toplumunun aydın ve ileri yönde gelişim ve geleceğini sağlayacak dinamik bir toplum yaşayış ilkesi olarak benimsenmiştir. Bütün bu ilkelerin tesbit, kabul ve müdafaasında sadece Türk toplumunun gerçek ihtiyaçları göz önünde tutulmuştur. Bundan sonrada, selâmet ve ilerleme yolu, bu esas ve usule şaşmadan cesaret ve inanç la bağlılıkta aranmak gerekir.

SONUÇ VE ÖZET

Atatürk, Kurtuluş Savaşındaki başarısı, ilke ve ülkülerinin universel değeri, insanlık haysiyet ve şerefine gösterdiği derin saygı, milletlerin eşit şartlar içerisinde barış uğrunda işbirliği esasına bağlılığı sebebiyle Türk tarihinin sınırlarını aşarak, «İnsanlık idealinin aşık ve mümtaz siması» vasfına ger çekten hak kazanmıştır. Onun Millî Mücadelesi, sadece Asya ve Afrika'nın esir milletlerine siyasî kurtuluş ve bağımsızlık yolunu göstermekle kalmamış, medenî bir toplum olarak insanca yaşamanın temel şartı olan iktisadî kültürel ve sosyal kalkınmanın zorunluğu üzerine de milletlerin uyanık dikkatini çekmiştir.

Nitekim Atatürk'ün liderliğindeki Türk Millî Mücadelesi, Emperyalizme karşı milletleri siyasî istiklâl ve kurtuluş dâvaları üstünde, kapitalist sömürücülüğe karşı koloniler devrinin tasfiyesine de yol açmıştır. Bu görüş açısından Atatürk devrimi, gerçekten tarihî gelişimi ikiye bölen, koloni sömürücülüğünü kapayan yeni bir devrin başlangıcı sayılmak gerekir.

1961 Anayasası Atatürk'ün ilke ve ülkülerini, bazı terim değişikliklerine rağmen, esas ruh ve an lamiyle benimsemiştir. Son yılların politik ve sosyal olayları da, Cumhuriyet devrinde yetişen yeni kuşakların Atatürk'e emanetlerine ne kadar lâyık olduklarını isbat etmiştir. Bu gelişim ışığında Türk halkınca desteklenen Atatürk ilke ve ülkülerinin en yakın bir gelecekte dünya ölçüsünde gerçekleşeceği inancı milletlerarası korkunç çatışmaların da insanlık hayrına çözülme ümitlerini destekleyen gerçek ve son tesellidir.

Tarihi ve medeniyeti yapan büyük insanlar gibi Atatürk'ün menşei, mütevazidir. Mustafa Kemal, halk çocuğudur.

Demokrasi; soy asaleti değil, kan asaletidir; akıl ve zekâ aristokrasisidir.

Demokrasi; ferdin, soyu ve menşei ne olursa olsun kendi değerine dayanarak, içtimaî payelerin sonuna çıkabilmek hürriyeti ve imtiyazıdır.

Demokrasi; meziyetin, ehliyetin, değer ve dirayetin necabetidir.

Peygamberimiz buyurmuştur ki:

«İnsanlar tarağın dişleri gibi eşittirler»

«Milletin hayırlısı millete yarayandır».

«Milletin efendisi, ona hizmet edendir.»

Bu üç hadîsin birleşmesinden Fransız büyük ihtilâlinde insan hak ları beyannamesinin birinci maddesi çıktı: **«İnsanlar hür ve hukukça eşit doğarlar ve öyle yaşarlar. İçtimaî farklar ve temayüzler yalnız ve yalnız âmme menfaati üzerine kurulabilirler.»**

Mustafa Kemal, Türk Milletine büyük hizmetler etti. Türk Milleti de minnetinin ifadesi olarak ona Atatürk dedi.

Voltaire şu mısraları yazdı:

«Faniler eşittirler. Farkı yaratan doğum değil yalnız meziyettir. O, Tanrı'nın o imtiyazlı mahlûklarındadır ki cetlerinden birşey almazlar; her şeyi kendilerinden alırlar.»

Bu sözler Mustafa Kemal'i de tariftir. Mustafa Kemal, taçlılar gibi ecdadından gelmedi. Atatürk'ün ecdadı kendinden başlar. O, alelâde mânasiyle asîl değildir; kendisi âsildir.

Goltz Paşa 1883 yılında yazdığı bir mektupta şöyle der:

«Abdülhamit, Abdülhamid'in hanedanı, şimdiki hâkim sınıflar başta kaldıkça Türkiye'nin kurtulacağı umulmaz. Türkiye'inin kurtulması halk içinde kuvvetli bir karakter çıkmasına bağlıdır». Goltz Paşa'nın yazısındaki kuvvetli karak ter Mustafa Kemal'dir.

Namık Kemal:

«Eder tedvir-i âlem bir mekîn'in kuvve-i azmi

Cihan titrer sebat-ı pay-ı erbab-ı metanetten.» demiştir.

Mustafa Kemal, büyük vatan şairinin bahsettiği mekîn'dir. Mustafa Kemal'in kuvve-i azmidir ki «kader»i, Türk Milletinin bahtsız mukadderatını değiştirdi.

Tevfik Fikret 8 Eylül 1321 (21 Eylül 1905) de şöyle yazdı:

«Bu memlekette de bir gün sabah olursa, halûk,

Eğer bu memleketin sislenen şu **nâsiye-i**

Mukadderatı kavi bir elin kavi, mûhyi

Bir ihtizaz-ı temasiyle silkinip şu donuk,

Şu paslı çehre-i millet biraz gülerse......O gün

..»

Büyük şairin, mısralarında ümit ettiği ve müjdelediği kuvvetli,

Harbi Umumî mağlûbu olmayan Çanakkale'inin göz kadiriltici el, Mustafa Kemal oldu.

maştıran prestiji, asîl başını bir hâle gibi çevreleyen Anafartalar Kahramanı muzaffer General Mustafa Kemal 1919 Temmuzunun sonunda, Birinci Dünya Harbi'nin galiplerine karşı vatanın istiklâl harbini açtı.

Muvaffak olan ihtilâllerin başında daima tek adam vardır. Ne **«Üçler»**, ne **«Merkez'i umumiler»**, ne **«güzideler»** tek şefin yerini tutmadı.

Büyük zaferleri de tek adam kazanmıştı. Dara'nın üç yüz bin kişilik ordusunu mağlup eden otuzbin piyade ve dört bin beş yüz suvariden ibaret Makedonya ordusu değil, İskender'dir. Trasiméné'yi, Cannes'i Kartaca ordusu değil, Anibal; Austerlitz'i, Fransız ordusu değil, Napoléon; Tannenberg'i Doğu Prusya'daki zayıf Alman ordusu değil Hindenburg kazandı.

İstiklâl Savaşının başında Le Temps gazetesi baş yazısında demişti ki:

«Les Turc ont trouvé dans la personne de Mustapha Kemal un chef et lı paraît qu'il en a le tempérament.»

«Türkler, Mustafa Kemal'in şahsında bir şef buldular ve öyle görünüyor ki onda şef mizacı var.»

Gerçekten Mustafa Kemal şef mizacı ve liderlik dehasiyle doğmuştu.

Mondros mütarekesi imzalanarak ordunun, silâh ve cephanesi elinden alındı, memleketin istilâ edildiği o meşum günlerde, Türkiye'nin bugünkü mesut geleceğine inanmak hülya gibi bir şeydi. Buna Mustafa Kemal inandı. Ümit havası yarattı. Zafere iman yarattı. Birinci Cihan Harbinden mağlûp ve bitkin çıkan kuvvetsiz ve sahipsiz kalan Türk milletine azim ve iman aşılamayı, onu kendi enerjisinin seviyesine yükseltmeyi ve büyük işler yapmaya sürüklemeyi bildi. Vatanın kurtuluş azmini kendinde şahıslandırdı.

Bir Romalı tarihci der ki: **«En büyük harp üstadı ne İskender, ne Sezar'dır, Cunctator'dur** [1]. **Roma'nın Kartaca yüzünden mahvolmasına ramak kalmıştı. En kötü bahtsızlık anında bile Cunctator yeise kapılmadı. Ve sonunda Kartaca yenildi.»**

Mareşal Foch için de şöyle derler:

«Ce qui l'a fait si grand parmi les capitaines, plus que d'avoir vaincu, c'est d'avoir espéré.»

«Kumandanlar arasında onu o kadar büyük yapan zafer kazanmaktan ziyade zaferi ümit etmiş olmasıdır.»

Fakat Birinci Dünya Harbinde İngiltere, Rusya, Belçika, Sırbistan, sonra İtalya, Romanya, Japonya ve en nihayet Amerika Fransa'nın müttefiki idiler. Ya bu harbi müteakip Türkiye ne durumda idi?

1919 yılında Türkiye, ne Aniba tarafından tehdit edilen Roma'ya, ne 1914 senesindeki Fransa'ya benzer. Devlet de, ordu da yok olmuştu. Ve Türk Milleti müttefiksizdi ve yapayalnızdı.

Onun için Mustafa Kemal'in imanı ve Cunctator'un imaniyle, ne de Mareşal Foch'un ümidiyle kıyaslanamıyacak kadar yüksektir.

Tarihin kitabını iyi okumuş olan Mustafa Kemal, biliyor ki hak verilmez, alınır. Onun için Türk Milleti, eğer hakkını fiilen almak kudretinde olmazsa, ona hakkı verilmiyecektir.

Dâhilerden, muzaffer olmak için ihtiyaç olan vasıtayı, yani mefkut olan cemiyeti de, kendilerinin tedarik ve temin etmeleri istenir. İhtiyaç olan vasıta ve mefkut olan cemiyet, mevcut olmıyan ordu idi. Vatanı kurtarmak için askerî zaferi kazanmaktan, bu zaferi kazanmak için de orduyu kurmaktan başka çare yoktu.

Onun için Mustafa Kemal; önce, ordu vücude getirmek mecburiyetinde idi. Orduyu teşkil edebilmek için isyanlar içindeki memlekete hâkim olmak, silâh ve cephane temin etmek, vakit kazanmak, bu müddet zarfında millî kuvvetlerden faydalanmak, dış düşmana karşı eldeki zayıf kuvvetleri iyi kullanarak onları mahvettirmemek mecburiyeti vardı. Öte yandan da düşmanları azaltmak ve hele yeni düşmanlar çıkarmamak lâzımdı. Bütün bunları yapmak için çare, siyaset, strateji, teşkilât idi.

Mustafa Kemal, siyaseti ve stratejiyi güzel idare etti. Siyasetin

ödevlerini stratejinin icaplarını iyi yaptı.

İstiklâl Savaşı; çetin, girift, muğlâk, muazzam bir savaştı. Yalnız bir ihtilâl değil, yalnız müteaddit cepheli bir harp değil, hem harp hem ihtilâl, tarihte hemen hemen benzeri olmayan bir ihtilâl harbi idi. İhtilâlin idaresi, siyasetin idaresi, harbin idaresi, her biri ayrı ayrı çetin bir işti. Mustafa Kemal de ihtilâlci, devlet adamı, serdar, yani sivil şef, siyasî şef, askerî şef birleşmişler; Cromvell, Vashington Moltke onda toplanmışlardı.

Mustafa Kemal hem ihtilâlin siyasî şefi, hem ihtilâl harbinin baş kumandanı oldu; bu birleşme sayesinde dış ve iç politikayı stratejiyle âhenkli kıldı ve her üçünü de, bükülmeyen iradesiyle, zafer ve istiklâl gayelerinin hizmetinde kullandı.

Mustafa Kemal; İstiklâl Harbi esnasında, ince düşünen politikacı, devlet adamı, strataj, teşkilâtcı, sabırlı diplomat, inandıran ve büyüleyen hatip, enerjik şef oldu. Her şeyi o idare etti. Onda, politikacı, kahramanı korurdu ve kahraman, politikacıyı kurtarırdı.

Aşikâr ve gizli bir çok düşmana karşı, o kadar zorluklar içinde, o kadar eksik vasıtalar ve yapayalnız yapılan ve parlak bir zaferle neticelenen bir savaşın tarihte benzeri hemen hemen yoktur.

Mareşal Moltke onursal kumandanı bulunduğu bir alaya yemeğe çağırılmış; 50 yıl önce Mareşal Gneisenan'da aynı olayın onursal kumandanı imiş ve salonda resmi asılı imiş. Alay kumandanının söylevine cevap verirken, Maltke, duvarda asılı resmi göstererek demiş ki: **«Bu adam benden çok büyüktür. O, yenilmiş bir orduyu zafere kavuşturdu. Allah'a bin şükür, ben dım».** Büyük Moltke'nin kendinden çok büyük saydığı Gneisenan'ın imtihanı, Mustafa Kemal'in verdiği tihana benzer mi? Almanya'nın **böyle çetin bir imtihana uğrama** karşısında tek düşman, yalnız Napeleon vardı. Ve Nopoléon'a karşı Rusya, Avusturya, İngiltere Almanya'nın müttefiki idiler. Türkiye ise bir husumet dünyası karşısında yapayalnızdı.

Alp Arslan, Kılıç Arslan, Cengiz Han, Timurlenk, Fatih, Yavuz, Kanunî; parlak zaferlerini - ilk hızlarını Asya'nın göbeğinden alan - devletlerinin yükseliş devrinde kazandılar. Mustafa Kemal ise, yıkılmış, parçalanmış, idam hükmü giymiş bir devleti, tam bağımsız olarak yeniden kurdu ve mahvolmuş bir orduyu, mahrumiyetler ve yoksulluklar içinde, yeniden teşkil ederek kesin zafere ulaştırdı.

İstiklâl Harbi biterek, Mustafa Kemal, kılıcını kınına koyunca, büyük azimle, memleketi asrileştirmeye koyuldu. Muzaffer Başkumandan, inkılâpçı oldu ve **«Muharib»in** yerine **«Islahatçı»** geçti. Mustafa Kemal, istiklâl hususunda hiç uzlaşma kabul etmediği gibi, ıslahat hususunda da tedrici tekâmülü reddederek gayet cezri davrandı. Siyasî içtimaî fikrî, mânevî inkılâplar yaptı. Mustafa Kemal yalancı mevzuaları; Türk'ün manevî yolundaki engelleri kaldırdı, manevî zincirleri kırdı. Türk Milletini Ortaçağ geleneklerinden kurtardı ve Türk Milletine, Batı topluluğu içinde bir Yeniçağ cemiyeti olarak yer alma imkânlarını sağladı.

İnkilâpçı Mustafa Kemal, serdar Mustafa Kemal'den geri kalmadı ve kendini, yine kendi geçti.

Asker Mustafa Kemal, harp biter bitmez nasıl inkılâpçı Mustafa Kemal oldu ise, inkılâpçı Mustafa Kemal de inkılâplar tamam olunca, temkinli nizam adımına ve basiretli devlet başkanına inkılâp etti.

Yeni Türkiye'nin dış siyaseti, eski düşmanlarını kendine dost yaptı; onu batı devletleri cemiyeti-

ne ithal etti ve Türkiye'yi itibarlı bir Avrupa devleti yaptı.

Kaderin Atatürk'e verdiği ödevler çetin idi:

Yenilmiş, silâhları alınmış bir orduyu zafere ulaştırmak;

Yüzyıllarca hep alçalan ve köleliğe mahkûm görünen; can çekişmekteki bir devletten millî sınırlar içinde tam bağımsız bir vatan yaratmalı;

Vatanı, yabancı istilâsından kurtardıktan sonra hasta adamın yerine, tamamiyle yeni telâkkilere göre, canlı ve yaşama kabiliyetini haiz bir millî devlet ikame etmek;

Ortaçağ âdetlerini kaldırarak modern bir cemiyet binası kurmak;

Atatürk, eline Tanrı'nın emanet ettiği bu ödevleri tamamiyle başardı.

Yeni Türkiye Atatürk'ün eseridir. Eser, onu **«yapan»**la mütenasip. Fakat **«yapan»**ı nasıl izah etmeli? Kapkaranlık bir istibdat devresinde Mustafa Kemal nasıl yetişebildi? Onun ne menşei, ne çevresi, ne tahsili, ne hocaları, ne de umumi şartlar bunu izaha yetmezler. Bunun sırrı Türk ırkının cevherindedir.

Olayları, siyaseti, tarihi; coğrafya ve insanlar yapar. Evet, tarih; ekseriya, insanlar tarafından yapılır. İnsanlık âlemini; fikirler ve akideler değil, kuvvetli iradeler idare eder. Fikirler ve akideler kuvvetli irade sahibi insanların elinde vasıtadır. Onların amelî değeri, onları kullananların değeri ve kuvveti kadardır.

Büyük hâdiseleri kim yapar? Şahıslar mı? Muhitler, haller ve şartlar mı? Her üçü. Lâkin fail unsur, şahısdır. Muhitler, haller ve şartlar pasif unsurlardır. Yükü kaldıran manivelâ şahısdır. Öbür unsurlar, manivelânın dayanaklarıdır.

Ya adamları **«ne»** veya **«kim»** yapar? Onları da coğrafya yapar, ırk yapar, fırsat yapar. Allah yapar.

Her ırkın bir cevheri, ruhu vardır. Her millet, aynı tehlike ve buhran içinde, aynı suretle hareket etmez. Kimi mukavemet etmeksizin, yahut kısa bir mukavemetten sonra teslim olur. Kimi de - Finlândiyalılar gibi, İngilizler gibi, Türkler gibi- sonuna kadar dayanır.

Büyük insanlar büyük ırklardan çıkar. Bu kudretli şahsiyetler, fıtri zekâları ve yılmaz iradeleriyle milletlerinin hayat ve mukadderatına müdahale ederler. **«Şeyler»** in ve **«vaka»**ların üstünde, Himalaya gibi yükselirler. Olayların gidişine ve tabiata karşı mücadele eder gibi görünürler. Lâkin gerçekte, kendileri de tabiat kuvveti ve tabiatın yüce bir kuvvetidirler. Ve tabiatın yüce kuvveti olarak **«şeylerin yürüyüşüne»** ve **«olayların akışına»** hâkim olurlar; tarihin seyrini çelerler, yahut düzenlerler ve kaza ve kaderi değiştirirler. İşte Atatürk bu adamlardandı. Onda Türk ırkının cevheri cisimlenmiştir.

Atatürk öldüğü zaman bir Fin gazetesi demişti ki: **«Çelik mavi gözlerini, tabiatın güzel aydınlığına yummuş olan insan, tabiatın ne kadar üstünde idi.»**

Atatürk'ün ruh ve fikir vasıfları:

Çok cepheli deha Önce askerî deha. Sonra siyasî deha. İnkılâpçı deha. Kurucu ve ıslahatçı deha. Mesut ve mümtaz özellik. Atatürk'ün dehası, eşsiz sağ duyusu ile aynı miktarda ve aynı irtifada idi ve daima onunla beraber yürürdü.

Kuvvetli seciye. Çetin ve yılmaz irade. Atatürk'ün müstesna zekâsı en güzel şeyleri düşünmek; onun kuvvetli iradesi, en güç hedeflere ulaşmak imkânlarını ona vermiştir.

Cüret ve basiret. Atatürk'de cüret ve basiret eşti. Onun cüretleri basiretli, hâkimane ve hesaplı idi. Atatürk'ün hiç bir başarısı, müteakip teşebbüsünde bahta, talihe güvenmesine ve nefsine güveni meçhule atlamasına saik olmamıştır. O, doksan dokuz başarıdan sonra yüzüncü işe başlıyacağı vakit, sanki ilk defa önemli bir işe giriyormuş gibi, mazisiz, müfahirsiz basit bir fâni imiş gibi, basiretle, ihtiyatla hareket ederdi.

İnce düşünmek ve hesaplı hareket etmek. Atatürk bir işe karar vermeden önce inceden inceye düşünürdü. İlhama ve insiyaka kapılarak gelişi güzel iş görmezdi. Düşüncelerinde ve muhakemelerinde kadere ve maveraya inan, yıldıza ve talihe güven yoktur. Düşüncelerinde objektif ve hesaplıydı. Kuvvet ve mukavemet hesabını daima iyi yapardı. Mukavemetler, bir hamlede, hedefe ulaşılamıyacak kadar kuvvetli göründüğü vakit, beklenmesini, susmasını ve yolunu merhalelere bölmesini bilirdi. Atatürk'ün hiçbir hareketi macera değildir; hepsi ölçülmüş, tartılmış, sonuçları önceden hesabedilmiş hareketlerdir. Atatürk istişareyi, münakaşayı, fikir müdavelesini severdi.

Realist olmak. Atatürk gayet iyimserdi. Fakat her çeşit hülyadan âzade, tam realist, gerçekci idi. Elde edilecek ve edilemiyecek, yahut geleceğe bırakılacak konuları tartıp ayırmakta daima isabetli ve nefsine hâkim olmuştur.

Atatürk; vak'aları, daima gerçeğin ölçüsüyle ölçer ve hakiki nisaplarında görürdü. Güçlükleri ve engelleri hiçbir zaman küçümsemezdi. **«Hakikat»**e cepheden, göz kırpmaksızın bakar; **«gerçek»**i bütün çevresiyle kavrardı. **«Vaziyeti muhakeme ederken ve tedbirleri düşünürken acı da olsa, gerçeği gör-**

mekten bir an fariğ olmamalıdır» derdi ve öyle yapardı.

Atatürk küllü kavrar ve fer'i düşünürdü Münferit şeyleri kül çevresi içinde mütalâa etmekle beraber her münferit şeyi teferruatına kadar incelerdi ve tasavvurlarını tahakkuk ettirirdi.

İstikbali görmek. Yüksek zekâ, kehanetten ve kerametten üstündür. Mustafa Kemal ve Atatürk cihandaki siyasî ve askerî gelişmeleri önceden gördü. Dehası, hâdiselerin ötesine ve olayların mâverâsına nüfuz etti ve istikballeri doğru olarak sezdi.

Sivil ve süel vasıfları. Atatürk'ün siyasî kudreti, askerî kudreti kadar ileri bir seviyede ve onun sivil vasıfları da süel vasıfları kadar yüksekti. Bu iç içe, yan yana, üstüste vasıflar onun belirgin mümtazlığıdır.

Adam tanımak ve takdir etmek. Atatürkte adam tanımak ve seçmek hassası fevkâlade idi. Zekâyı ve iktidarı daima sevdi ve değerli adamlardan faydalandı. Zeki ve muktedir insanlar, kendi tabirince, ruh ve fikir kuvvetini teşkil ederler. O, hiçbir zekâdan kaçınmayan, değerli adam kullanmaktan ve onları lâyık oldukları gibi takdir ve tevkir etmekten çekinmeyen büyük insandı.

Hür tefekkür. Avrupa'da Atatürk için sevimli diktatör, liberal diktatör, solcu diktatör dediler. Atatürk liberaldi. Hür fikirliydi. Tarihteki diktatörlerin çoğu, irticaa, tahta, mihraba dayanmışlardı. Atatürk tahtı yıktı. Mihraba dayanmadı. O, serbest tefekküre, vicdan hürriyetine, ruhun azatlığına âşıktı. Ankara'da Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinin cephesine yazılan **«Hayatta en hakikî mürşit ilimdir»** cümlesi onun şiarı ve hür düşünün belirgen remzidir. Bu minnacık cümleyi bir duvara yazabilmek için ne çetin savaşlar, ne kanlı muharebeler, ne kökten inkılâplar yapıldı.

Hitabet, kitabet, telâkat. Atatürk güzel sözlerdi. Güzel yazardı. Mümtaz hatipti. Telâkat ve belâgat sahibi idi. Onda konuşma ve anlatma zevki ve merakı vardı; renkli, neşeli ve sade anlatış üslûbu vardı. Tarihte, büyük insan toplulukların güdenler, çok defa, güzel sözsöyliyenlerdir. Arapça bir söz vardır: **«Büyük ruhlardan güzel söz çıkar».** Nitekim bir İngiliz darbımeselesine göre de: **«Büyük fikirler küçükten gelir.»** Atatürk'ün yazı uslu» bu Namık Kemal'i andırır. Fakat Atatürk şuurundan ve süzgecinden geçmiş çok sadeleşmiş ve action, fiil olmuş Namık Kemal! Atatürk'ün sözleri **«fiil»** kuvvetinde idi.

Atatürk riyayı hiç sevmez, ondan nefret ederdi ve kendisinde bir zerre riya yoktu. O, daima olduğu gibi görünmüş; yaptığını saklamak mürailiğine düşmekten tiksinmiştir. Atatürk'ün mânevi cesareti de diğer cesaretleri kadar yüksekti.

Atatürk öldüğü zaman dış basında yazılanlardan bir ikisi:

«Bu müstesna büyük adamın ölümünden sonra dünya, artık eskisi kadar enterasan değildir» - Bir Bulgar gazetesi.

«Dünya, bu savaş ve barış kahramanı büyük adamın ölümü ile fakir düşmüştür» - Bir Macar gazetesi.

«Ölüm yenilmezi yendi, Hâkim bakışlı madenî mavi gözleri kapandı. Fakat muazzam eser bakidir ve Türk Cumhuriyetinin mazisi, gelecek için teminattır» - Bir Fransız gazetesi.

«Atatürk'ün ölümüne, bütün dünyada, büyük bir devlet adamı, büyük bir asker, büyük derecede şerefli bir şahsiyet olarak ağlanmaktadır. İngiltere, önce cesur bir düşman, sonra da hazık bir dost olarak tanıdığı büyük adamı selâmlamaktadır» - Bir İngiliz gazetesi

«Eğer Atatürk, can çekişen Osmanlı İmparatorluğundan genç ve hayat dolu bir devlet çıkarmaya yeten son yirmi yılı, son demlerinde, bir şimşek süratiyle, hayalinden geçirebilmişse, bir an içinde, ne harikalı bir destan temaşa etmiştir» Le Temps.

«Atatürk, bütün Asya'nın Atasıdır» - Bir Çin gazetesi.

«Hasta adam'dan Atatürk'e kadar ne yol alınmadı?» - Revue de Paris.

«Atatürk, istikbâl duygusunu taşıyan bütün milletler için ölmez bir semboldür.»

«Atatürk sevk ve idare için yaratılmış radyumdan bir insan parçasıdır» - İngiltere'nin eski Ankara Büyükelçisi Sir Percy Lorene.

«Yeni Türkiye Atatürk'ün eseri ve anıtıdır. Türkiye'nin siyasi ve sosyal yapısı sağlam temeller üzerine kurulmuştur. Atatürk'ün eseri muazzam bir yekparedir.»

Bir Alman Genarali 1930 da şöyle yazdı:

«Biz Almanlar, zafer sarhoşu diplomatların amansız sulh diktalarını akamete uğratan bir şey mevcut olduğunu bize öğrettiği için Mustafa Kemal'e minnettarız. O şey, şu kelimedir: hayır. Mustafa Kemal'in idare ettiği Türk Milletinin katî hayır'ı.»

Hitler demişti ki:**«Mustafa Kemal; bir millet; bütün vasıtalarından mahrum edilse dahi, kendini kurtaracak vasıtaları yaratabileceğini ispat eden adamdır. Onun ilk talebesi Musolini'dir. İkinci talebesi Benim.»**

Devletleri askerî zaferler kurar ve mağlûbiyetler yıkar.

Haneden kurucuları hakkında bir Arap darbımeseli: **«Biri diriltir, biri öldürür».**

Bir Fransız darbımeseli: **İlk kral, talihli bir askerdir».**

Gazi Mustafa Kemal Paşa büyük zaferi kazandıktan ve bağımsız Türk devletini kurduktan sonra padişah-halife olabilirdi. Fakat ne padişah olmaya tenezzül etti, ne ha life olmak istedi. Saltanatı yıktı. Hilâfeti kaldırdı. Cumhuriyeti kurdu.

Mustafa Kemal tacı, tahtı hor gördü. Taçlı baş olmadı. Başların tacı oldu ve milletinin kalbinde taht kurdu.

Atatürk'ün eserleri, mânevi varlığı ile beraber yaşıyor ve ilelebet yaşıyacaktır. Türk gençliği Atatürk'ün izinde ve çığrında yürüyor. Bin yıl sonra, torunlarımızın torunları da onun yolunda yürüyecektir.

Ebedîliğin ufuklarında uzaklaşan Atatürk'ün hâtırası, gönüllerimizde ve vicdanlarımızda saygı ve minnet duygulariyle sarılı olarak, taze ve canlı yaşamaktadır. O, yirmibeş milyon gönülde, ölmemiş gibidir ve hiç ölmiyecek gibidir. Bu türlü yaşamak onun ebedî imtiyazıdır.

Atatürk, millî tarihte, granit bir şahika gibi yükselmektedir.

Dünyanın Atatürk İçin Söyledikleri

DERLEYEN
SAMİ N. ÖZERDİM

FRANKLIN D. ROOSEVELT :

Benim teessürüm iki türlüdür. Evvelâ böyle büyük bir adamın kaybından dolayı bütün dünya gibi müteessirim. İkinci teessürüm ise onunla tanışmak hususundaki şiddetli arzumun husulüne artık imkân kalmamış olmasıdır.

1938

GENERAL DOUGLAS McARTHUR :

Asker-Devlet adamı, çağımızın en büyük liderlerinden biri idi. Kendisi, Türkiye'nin dünyanın en ileri memleketleri arasında hakkettiği yeri almasını sağlamıştır. Keza O, Türklere, bir milletin büyüklüğünü temel taşını teşkil eden, kendine güvenme ve dayanma duygusunu vermiştir. Ben Atatürk'ün sadık arkadaşlarından biri büyük iftihar duyuyorum.

Kasım 1963

GENERAL CHARLES H. SHERRIL :

(Atatürk günlerinde A.B.D. elçisi)

Büyük adamlar yetiştiren bir ırk, herhalde büyük bir ırktır. Bir kavmi anlamak için onun liderlerini incelemekten daha iyi bir vasıta yoktur. Bugün herhangi bir yerde kendisinden üstün bir devlet adamı bulunmıyan Mustafa Kemal kadar büyük, liyakatli bir insanı Türkler seyrek yetiştirmişlerdir. Şu halde, Türkiye'yi incelemek için arıyacağımız en iyi yol, onun siyasî heyetinin başındaki kimseyle işe başlamak ve kurtarıcı, millî kahraman, evrensel devlet adamı olan cumhurbaşkanını incelemektir.

WALTER L. WRIGHT JR. :

O; şahsî kazanç ve şöhret peşinde koşan basit bir diktatör değil, gelecek nesiller için sağlam temeller atmaya uğraşan bir kahramandı.

GENERAL METAKSAS :

(Yunanistan Başbakanı)

Atatürk, yalnız Türk tarihinin büyük bir siması değil, aynı zamanda bir büyük adamdır. O'nun yeni

Türkiye'yi yaratan eseri, yüzyıllara intikal eden bir anıt olarak kalacaktır.

1938

GLADYS BAKER :

(Amerikalı Kadın Gazeteci)

İnsanı teslim alıcı gözlerinde fevkalâde bir önderlik gücü var. Kalın kaşları sakin durmaz. Yüksek, entellektüel zirvelere kalkar ve şaşılacak derecede geniş alnında derin çizgiler oyacak biçimde çatılır. Derisi açık renklidir, güneşten yanmıştır. Esmer değildir. Saçı sarımtırak kahverengidir. Ağzının temiz kesilmiş çizgileri ve çenesi kararlarının kesinliğini gösterir. Tetiktir, hazırcevaptır. Dikkati çekecek derecede zekidir.

1935

KOJUHOF :

(Slovo gazetesi başyazarı, milletvekili)

Gladston gibi şunları söylemekte haklıyız:

Dünya, bu derece seçkin bir adamın ölümünden sonra artık eskisi kadar ilginç değildir.

İşte, milletinin Ata'sı; kılıç, fikir, kalb ve irade adamı olan Atatürk budur. Milletinin bu büyük adamı aynı zamanda yirminci yüzyılın da büyük bir yurttaşıdır.

1938

AWRA M. WARREN :

(A.B.D. Büyükelçilerinden)

Atatürk'ün dış münasebetler konusu üzerindeki görüşlerini inceliyen bir kimse, fikirlerinin değeri ve ifade edildikleri zamanı aşan mânaları karşısında daima hayrete düşer.

VELİ HAN :

Afganistan)

Büyük Atatürk'ün ufûlünden dolayı teessürümüz o derece derin ve sonsuzdur ki, bunu ifade etmek için kelime bulamıyorum. Çünkü Atatürk, yalnız Türkiye'nin değil, bütün Şarkın Ata'sı idi.

Kasım 1938

EMIL LUDWIG :

Gazi ile mülâkatım o kadar değerlidir ki, bunu kelimelerle anlatmaya imkân yoktur. Bütün dünya Gazi'nin faaliyetlerini bilir. Fakat ben kendileriyle görüşürken dünyanın meçhûlü olan başka büyük meziyetlerini keşfettim. Gazi Hazretleri faal oldukları kadar bir mütefekkir idiler.

1929

KRIPPEL :

(Heykelci)

Şunu dikkate almalıdır: ben her şeyden önce dış biçim adamıyım. Böyle olmasaydım heykelci olmazdım. Şu halde izlenimlerimi bu görüş açısından söyliyeceğim. Çünkü, bana karşımdaki insanın ruhuna nüfuz etme imkânını yalnız biçim verir. Tabiîdir ki, hareket de tamamlar. Gazi Paşa, biçim ve hareketlerine göre, diyebilirim ki, insanüstüdür.. Ama bu insanüstü oluş Nietzsche'ninki gibi değildir, çünkü Nietzsche hasta idi.

Gazi Paşa öyle bir insandır ki, hayalci değildir. İstediğini bilir, bildiğini yapar, yapamıyacağı bir şeyi de istemez.

RAYMOND CARTIER :

Devrin yüksek şahsiyetleri kitaplarda, konferanslarda Türkiye'nin asla değişmiyeceğini ve değişmeden öleceğini ilân etmişlerdi. Halbuki ölmeden değişti. Hem de kökünden ve baştan aşağı değişti. İtikatlar, âdetler, usuller tamamiyle yıkıldı. Son döküntülerini de yabancı savaş gemileri ve kapitülâsyonlar gibi memleketten sürüp attılar. Türkiye, ruhunu değiştirmişti. Tamamiyle ve tasavvur edilebilecek kadar.

Bu nasıl oldu?

Sadece oradan bir adam geçti. Orta boylu, herkes gibi yürüyen, bakışları ve gözlerinin ışığı seçkin bir adam.. O'nun adı Mustafa Kemal'dir.

1938

SIR PERCY LORRAINE :

(İngiltere'nin eski büyükelçisi)

Bazı kimseler Atatürk'ü diktatörler arasında saymışlardır. Bence bu görüş yanlıştır ve yanlış yola götürür. Her ne kadar hiç kimse bu deyimi Hitler ve Mussolini'ye yakıştırmakta tereddüt etmezse de, diktatör'ün ne demek olduğunu zamanımızda yetkiyle tarif edebilen yoktur. Şu halde sorabilirsiniz: Atatürk'ü niçin bu sıfattan arıtıyorsunuz?

Bunun birçok nedenleri vardır. Başlıcası şudur: Atatürk, bilinçle, kendisinin bulunmıyacağı zamanlar için çalışıyordu. Kendisinden sonra da yaşıyacak bir hükûmet sistemi ve idare kurmaya çaba gösteriyordu. Halkı, kendi görüşlerine uymaya zorlamaya değil, ona inançlarını öğretmeye ve ülkülerini açıklamaya uğraşıyordu.

1939

CHARLES DE CHAMBRUN :

Kemal Atatürk idealist bir adamdır. Ortaya mesut eserler koymuş olmasının sebebi büyük prensipler tutarak ihtiraslarına sınır çizmesini bilmiş olmasıdır.

GYULA KORNIS :

(Macaristan Başbakanı)

Bir milletin ilerideki devrimini düzenliyen bu hızlı fakat derin değişmelerin ve yenileşmelerin ortak kaynağı, hep tek bir adamın özgürlük ruhu ve yaratıcı iradesidir.

Çetin bir asker olan Atatürk, hiçbir zaman ustalıklı politika entrikalarının Ulysse'i olmamıştır. Belki bütün engelleri yenen Achille olmuştur.

1938

HANS FROEMBGEN :

Atatürk, Türkiye'yi baştan başa değiştirmiş, Türkiye'nin sosyal, siyasal ve endüstriyel hayatının her kolunda modernleştirmiş, sultanlar devrinden kalma bütün kötü kalıntıları kökünden kazımış, yüzyıllarca

devam etmiş olan bir keşmekeşten insicamlı ve devamlı bir siyasi sistem yaratmıştır.

Eğer bugünkü Türkiye, Büyük Savaş'tan sonra Avrupa'nın herhangi bir memleketinden daha fazla ilerlemiş bulunuyorsa, bunun en büyük nedenini yeni Cumhuriyetin başkanının dehasında aramalıdır.

1937

HERBERT MELZIG :

Kemal Atatürk ile, yüzlerce yüzyılın derinliğinde kahraman bir ruh aydınlığı yükseliyor ve bu ruh, dünyanın esarete düşmüş kısımlarındaki milletlere özgürlük ve kurtuluş yolunu gösteriyor. Onun hüviyeti, Nil kıyılarından eski Çin denizlerine kadar uzanan bir efsane olmuştur. Bununla birlikte o yine kendi milletinin ortasındadır. Olgun zekâsı ile, aydın ve ebedî gençliğin yorulmak bilmez gücüne ve tazeliğine mazhar olan Atatürk, kendi milleti ve insanlık âlemi için beslediği sevgiyle bir dâhinin neler yarattığına dair cihana olağanüstü heyecanlı bir sahne seyrettirmektedir.

1937

HERBERT SIDEBOTHAM :

Atatürk, eskimiş bilimlerle lüzumsuz yere kafasını yormamış olduğundan dolayı daha taze ve daha cesur düşünen adamlardan biridir. Çünkü eski bilimler, çok defa şüpheleri ve tereddütleri ziyadesiyle besliyebilir. Fakat ne kadar keskin olursa olsun hiçbir şiddetli zekâ, büyük bir şahsiyeti, kudreti olmaksızın, Onun bugünkü mevkiini elde edemezdi.

1938

CAREL HAUTMAN :

Sönmüş bir imparatorluğun küllerinden modern bir millet yaratan büyük asker ve devlet adamı, bu devrin Bismarck'ı ve Talleyrand'ı olan adam, Kemal Atatürk'tür.

1938

GEORGE BENNEB :

Kendisini yakından tanımak şerefine mazhar olanlar üzerinde Türkiye Cumhurbaşkanının bıraktığı derin ve silinmez hâtırayı anlıyabilmek için, bu açık anlamlı sözlerini dinlemek, içinde alevler tutuşan bu gözleri görmek gerekir.

1935

HESTER D. JENKINS :

Bugün dünyanın hiçbir yerinde Türkiye'nin karşılaştığı pedagojik sorunlardan daha büyüğü olmadığı gibi, hiçbir yerde de kimse tarafından bu konuda Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ten daha kesin ve cesur teşebbüslere girişilmemiştir.

1936

WINSTON CHURCHILL :

Türkiye'yi kurtarmış, Türk milletine rehberlik etmiş ve Türk milletini ihya etmiş olan Atatürk'ün ölümü hem Türk milleti, hem de Avrupa için mevsimsiz ve pek acı bir kayıptır.

WORD PRICE :

O, nevi tamamiyle şahsına münhasır bir devlet adamıydı. Diktatörlerin tahammül edemediği serbest bir nizamla demokrasilerin başaramadığı ve başaramıyacağı işler yapmıştır. Tarihte böyle adamlar devirlerine kendi adlarını vermişlerdir. Yani o kadar ender yetişirler.

1963

ARNOLD TOYNBEE :

Atatürk, Bismark gibi yılmaz iradeyi, uzak görüşü ve ilericiliği birleştirmişti. Hedeflerini nasıl sınırlayacağını biliyordu. Millî Misak'ta Türk ulusu, Atatürk'ün liderliğinde, Arap ve Balkanlıların yerleştikleri eski Osmanlı toprakları üzerindeki iddialarından vazgeçmiştir. Milletlerarası politikada buna benzer feragat vakaları çok enderdir. Bu davranış, cömertçe olmuştur. Atatürk'ün de öngördüğü gibi, bu tutum, Türk milletinin sosyal ve maddî durumlarını millî sınırları içinde geliştirmelerine fazlasıyla yardım etmiştir.

Atatürk, hizmet ettiği ve öncülük yaptığı milletin hayatında hâlâ yaşamaktadır.

1963

BERNARD LEWIS :

Kemal Atatürk tez ve kesin karar veren bir insandı. O, aynı zamanda uzağı gören bir görüşe sahipti. Tarih sahnesinde asker olarak göründü. Sonra, ulusu zaaf ve perişanlık içindeyken elinden tutup yeni hayatiyete ulaştıran etkileyici ve büyük bir lider olarak onu görüyoruz. İlk başarıları askerî idi. Osmanlı İmparatorluğunun kalıntılarından büyük bir hareket, bir ordu ve bir devlet yarattı. İstilâcıları millî topraklardan attı.

1963

LORD KINROSS :

Atatürk, yirminci yüzyılın ilk yarısının en büyük simalarındandır. Hakikatte kendisi diktatörler arasında temayüz eden tek diktatör olmuştur. Bunun sebebi ise, kendisinin hiçbir zaman diktatörce hareket etmediğindendir. Atatürk iki bakımdan ötekilerden temel ayrılıklar gösterir. Ötekilerinden farklı tarzda, memleketi için ölümünden sonra yaşıyabilecek demokratik sistem yaratmaya çalıştı. Bunda muvaffak oldu. İkinci olarak, ötekiler yayılmayı kendileri için hedef aldıkları halde, O, aksine, millî sınırları özellikle sınırlamıştır. Çökmüş, çok geniş bir imparatorlukta komşuları üzerinde hak iddia etmiyen, kendine yeten bir millî devlet kurdu. Bu memleketi Batıya bağladı. Bugün de aynı devlet, Batının Atlantik Paktı için sağlam bir kayadır.

1963

PROF. SETON LLOYD :

Anadolu'daki emsalsiz antika, tarihî değerleri olan kalıntılarla uzun zaman uğraşan bir kişi olarak, modern Türkiye'nin büyük mimarı Atatürk'ün hâtırasını anmaya katılmak isterim. Felsefenin ana hatları

YENİ YAYINLARIMIZ

Prof. Dr. Akdes Nimet KURAT
Başkan
LYNDON B. JOHNSON
Ve A.B.D. Cumhurbaşkanlığı
5 Lira

Ergin GÜNÇE
GENCÖLMEK
Şiirler **2,5 Lira**

Güner DEMİRAY
YAŞAMAK İÇİN
roman **3 Lira**

onun Anadolu'nun ve insanları geçmişine iyice vâkıf oluşu teşkil ediyordu. Bu sebepten dolayı, bugün her milletin arkeologları tarafından takdir edilen çalışmaları olan Türk Tarih Kurumu'nun kuruculuğunu yaptı.

Türk Tarih Kurumu, o zamandan beri Türk mirasının değerini dünyaya yayan bir vasıta olmuştur. Kemal Atatürk, devlet adamlığı kadar, bu Kurum'u kurması dolayısıyla da daima anılacaktır.

1963

H. C. ARMSTRONG :

O, Türk halkını özel mülklerine ve gücüne vâris yapmıştır.

O bir diktatördür; ama, Türkiye'de bir daha diktatör çıkmasını imkânsız kılmak için...

DOST YAYINLARI

ROMAN :

1 — Acemiler, **Hikmet Erhan Bener** (*) 200
2 — Sokaktaki Adam, **Attilâ İlhan** (Ciltli) (*) 600
3 — Babamla Geçen Günler, **Clarence Day** 400
4 — Hasangiller,**Tarık Dursun K.** 200
5 — Gordium I, **Hikmet Erhan Bener** 250
6 — Hatırladıklarım, **Eleanor Roosvelt** (*) 150
7 — Üç Yüzlü Adam, **H. A. Philbrick** (*) 100
8 — Şehir Çocuğu, **Herman Wouk** (*) 100
9 — Abraham Lincoln, **Emil Ludwig** (*) 400
10 — Kiralık Oda, **Georges Simenon** 300
11 — Sanık, **Alexender Weisberg** 300
12 — Polis Müfettişi Kadavra, **Georges Simenon** 300
13 — Zenciler Birbirine Benzemez, **Attilâ İlhan** 400
14 — Ayaşlı İle Kiracıları, **M. Şevket Esendal** ... 400
15 — Otlakçı, **M. Şevket Esendal** (Ciltli) (*) ... 600
16 — Mendil Altında, **M. Şevket Esendal** (Ciltli) (*) 600
17 — Belâlı Yer, **Erskine Caldwell** (Ciltli) 600
18 — Ne Ekersen, **Mehmet Seyda** 400
19 — Dünya Evi, **Orhan Kemal** 500
20 — Kızgın Toprak, **Jorge Amado** 600
21 — Duru Göl, **İlhan Tarus** 500
22 — Korsan Çıkmazı, **Nezihe Meriç** (T. Dil Kurumu 1962 ödülünü kazandı) 500
23 — Vapur Düdükleri, **Ayhan Hünalp** 300
24 — Ölümle Saklambaç, **Georges Simenon** 400
25 — Ormandaki Deli, **Georges Simenon** 400
26 — Yaşamak İçin, **Güner Demiray** 300

HİKÂYE :

1 — Karınca Yuvası, **İlhan Tarus** (*) 125
2 — Dost, **Vüs'at O. Bener** (*) 125
3 — Grev, **Orhan Kemal** (Ciltli) (*) 300
4 — Tepedeki Ev, **Umran Nazif** 200
5 — Şu Babamın İşleri, **Carlos Bulosan** 200
6 — Kardeş Payı, **Orhan Kemal** 200
7 — Topal Koşma, **Nezihe Meriç** 200
8 — Sihamba (Zenci Hikâye ve şiirinden seçme) **Suat Taşer** 100
9 — Yaşamasız, **Vüs'at O. Bener** 400
10 — Bozbulanık, **Nezihe Meriç** (2. Baskı) 400
11 — Perşembe Yağmurları, Hazırlayan: **Salim Şengil** 100
12 — Hallaç, **Leylâ Erbil** 250

ŞİİR :

1 — Memleket Saat Ayarı, **S. Aldanır** (*) 100
2 — Dünya Güzel Olmalı, **Mehmed Kemal** ... 100
3 — Sisler Bulvarı, **Attilâ İlhan** (2. Baskı) 300
4 — Haraçmezat, **Suat Taşer** 100
5 — Anzelha, **Halim Yağcıoğlu** 100
6 — Yanık Sarı, **Ahmet Köksal** 100
7 — Cümbüşçübaşı, **Ercümend Uçarı** 100
8 — Yağmur Kaçağı, **Attilâ İlhan** 200
9 — Köroğlu, **İlhan Berk** 200
10 — Hacıvatın Karısı, **Salâh Birsel** 200
11 — Dağda Ateş Yakanlar, **O. F. Toprak** 200
12 — Sultan Palamut, **Metin Eloğlu** (*) 200
13 — Herboydan (Dünya şiirinden seçmeler) **Can Yücel** 400
14 — İki Dal, **Celâl Vardar** 100
15 — Manilerimizden, **Dr. İlhan Başgöz** 200
16 — Duvar, **Attilâ İlhan** (2. Baskı) 300
17 — Horozdan Korkan Oğlan, **Metin Eloğlu** 200
18 — Mısırkalyoniğne, **İlhan Berk** 250
19 — Rüzgârlı Su, **Selâhattin Batu** 250
20 — Gözünü Sevdiğim, **Oğuz Tansel** 250
21 — Tütünler Islak, **Turgut Uyar** (1963 Yeditepe ödülünü kazandı) 300
22 — Kim Kime, **Nâzan Güntürkün** 250
23 — Türkiyem, **Turgut Uyar** 300
24 — Gölgeleri Kullanmak, **Ahmet Oktay** 250
25 — Kişi, **Cengiz Bektaş** (Özel baskı) 500
26 — Gencölmek, **Ergin Günçe** 250

TİYATRO :

1 — Öteye Doğru, **Sutton Vane** (*) 100
2 — Tarih Boyunca Tiyatro, **Turhan Dilligil** (*) 100
3 — Annemi Hatırlıyorum, **John Van Druten** (*) 100
4 — Bir Dünya ki, **Suat Taşer** 100
5 — Vatanseverler, **Sidney Kigsley** 200
6 — Korku, **Orhan Asena** (*) 100
7 — Deli Dumrul, **Suat Taşer** (Destan) 300
8 — Ihlamur Ağacı, **Vüs'at O. Bener** 250
9 — Yarın Cumartesi, **Güner Sümer** 300
10 — Modern Tiyatro Akımları, **Özdemir Nutku** 1000
11 — Kafkas Tebeşir Dairesi, **Bertolt Brecht** ... 300

GEZİ :

1 — Moskova Mektupları, **Lydia Kirk** (*) 100
2 — Abbas Yolcu, **Attilâ İlhan** 400
3 — Ha bu diyar, **Fikret Otyam** 200
4 — Gide Gide, **Fikret Otyam** 250
5 — Uy ba bo, **Fikret Otyam** 300
6 — Bir Avuç Toprak İçin, **İbrahim Kuyumcu** 300

DENEME-FIKRA :

1 — Söz Arasında, **Ataç** 100
2 — Devekuşuna Mektuplar, **Haldun Taner** (*) 300

BİYOGRAFİ :

1 — Lyndon B. Johnson ve A.B.D. Cumhurbaşkanlığı, **Prof Dr. Akdes Nimet Kurat** 500

(31. Sayfada)

ağıt

Ağlıyalım Atatürk'e
Bütün dünya kan ağladı.
Süleyman olmuştu mülke,
Geldi ecel can ağladı.

Doğu, batı, cenup, şimal
Aman Tanrı bu nasıl hal?
Atatük'e erdi zeval,
Memur meb'usan ağladı.

Atatürk'ün eserleri,
Söylenecek bundan geri,
Bütün dünyanın her yeri,
Ah çekti, vatan ağladı.

Fabrikalar icat etti,
Atalığın ispat etti,
Varlığın Türke terketti,
Döndü çarh, devran ağladı.

Bu ne kuvvet, bu ne kudret
Varıdı bunda bir hikmet,
Bütün Türkler, İnön İsmet
Gözlerinden kan ağladı.

Tiren hattı, tayyareler...
Türkler giydi hep karalar,
Semerkant'la Buhara'lar,
İşitti her an ağladı.

Siz sağ olun Türk gençleri,
Çalışkanlar kalmaz geri,
Mareşalin askerleri,
Ordular, teğmen ağladı.

Zannetme ağlayan gülmez,
Aslan yatağı boş kalmaz,
Yalnız gidenler gelmez,
Her gelen insan ağladı.

Uzatma Veysel bu sözü,
Dayanmaz herkesin gözü,
Koruyalım yurdumuzu,
Dost değil düşman ağladı.

ÂŞIK VEYSEL

(30. Sayfadan)

B A L E :

1 — Gönlü Yüce Türk, **Metin And** 500

M İ M A R L I K :

1 — İnsana Dönüş - FL. Wright - **Şevki Vanlı** 1000

ÇOCUK KİTAPLARI MASALLAR DİZİSİ :

1 — Altı Kardeşler, **Oğuz Tansel** 100
2 — Cimri ile Cömert, **İlhan Dumanoğlu** 100
3 — Talih Kuşu, **Tezel Amca** 100
4 — Kahkaha Sultan, **Mümtaz Zeki Taşkın** 100
5 — Öksüzoğlan, **İlhan Dumanoğlu** 100
6 — Nalıncı Padişah, **İlhan Dumanoğlu** 100
7 — Altın Top, **İlhan Dumanoğlu** 100

ÇOCUK KİTAPLARI BİLGİ - HİKÂYE DİZİSİ :

1 — Küçük İspanyol Kızı Maria 125
2 — Arap Abdül Kardeş 125
3 — Çing Ling ile Ting Ling 125
4 — Meksikalı Kardeşler 125

SHD. KOLLEKSİYONLARI :

Cilt: 2, 3, 4, 5 Ciltleri altışar lira, 6. Cilt yedibuçuk lira, 7 - 8 bir arada 10 lira.

«Dost» KOLLEKSİYONLARI

Cilt: 1 - 2, 3 - 4, 5 - 6 Ciltleri 18 er lira. 7. Cilt 12 lira
Yeni Dizi :
1 - 2, 3 - 4. Ciltleri birarada 25 er lira.
(*) **İşaretliler tükenmiştir.**

Cumhuriyetin onuncu yıldönümü

Gücüm yetse keşke yazsam bir destan
Okunsa istekle nihayete dek
Başımızda her gün o Başkumandan
Methini söylerim kıyamete dek

Onunçün açılır sümbül menekşe
Cihanda adını söyler her köşe
Nüfuzu yürüdü dağ ile taşa
Methini söylerim kıyamete dek

On yılda yüzlerce yılı aştırdı
Şanlı geçmişleri deşti deştirdi
Okuyup yazmayı kolaylaştırdı
Methini söylerim kıyamete dek

Varsın geçsin benim yaşım yetmişi
Son on yılda gördün en büyük işi
İster er meydanı böyle er kişi
Methini söylerim kıyamete dek

Geçit tünel oldu her çeşit kaya
Şimdi tirendeyiz yürürdük yaya
Dünya imreniyor Gazi Paşa'ya
Methini söylerim kıyamete dek

Arık toprağı yaslanı yaslanı
Sığır güderken yazdım bu destanı
Nasıl methedeyim böyle aslanı
Methini söylerim kıyamete dek

Sohbetinin doyum olmaz tadına
Odur haklarını veren kadına
Âşık Hasan derler benim adıma
Methini söylerim kıyamete dek

Âşık Hasan

Atatürk'ten Anılar

Lütfen Ellerinizi İndirin. Ve Adam Olmak...

Mustafa Kemal, Ağustos'taki toplantısında 20 Ekim'e kadar hemen her gün Meclistedir. Parti grup toplantılarına reislik eder. Pek ehemmiyetli işler olduğu vakit kürsüye çıkar, konuşur ve tartışmalar yapar.

Kendine has bir reisliği vardı. O zamanlar takrirlerin oya konmadan önce reis tarafından izah edilmesi âdetti. Mustafa Kemal'in izahı öyle olurdu ki, takririn kabul mü, yoksa red mi edilmesini istediği anlaşılırdı . Bir defa böyle takrirlerden birini oya koydu, beklediğinin aksi çıkınca :

— Lûtfen ellerinizi indirir misiniz? Galiba iyi izah edemedim.. dedi ve yeniden red kararı istediğini hissettirerek izah etti. Büyük inkılâp devrinin başlangıcında hiç bir şeyi oluruna ve tesadüfe bırakmak niyetinde olmadığı belli idi.

Bir defa da Halk Partisi nizamnamesi konuşulduğu zaman hoca milletvekillerinden biri kürsüde ağır itirazlarda bulunuyordu. Tenkidler hiç de hoşa gidecek şeyler değildi. Hoca bir aralık:

— Bu «asrî» kelimesi de ne demektir? deyince, Mustafa Kemal, reislik makamında oturduğunu unutarak, yukarıdan hâtibe doğru eğildi :

— Adam olmak demektir, hocam, adam olmak... demişti.

Doğrusu bütün inkılâp programının da hülâsası bu idi.

Falih Rıfkı ATAY
«ÇANKAYA'dan»

Atatürk'e Hakaret Eden Köylü

Atatürk'e hakaretten sanık bir köylü hakkında takibat yapılıyordu. Durumu Ata'ya arzettiler :

— Mahkemeye veriyoruz dediler, size küfür etmiş.

Ata sordu :

— Ben ne yapmışım ona?

Evrakı inceleyenler bilgi veriyorlar :

— Gazete kâğıdı ile sardığı sigarayı yakarken kâğıt tutuşmuş da ondan.

Atatürk'e bunu söyliyen bir Vekildir. Ata sormuş:

— Siz hiç gazete kâğıdı ile sigara içtiniz mi?...

— Hayır.

— Ben Trablus'ta iken içmiştim, bilirim. Pek berbat şey. Köylü bana az küfretmiş. Siz bunun için mahkemeye vereceğinize, ona insan gibi sigara içmeyi temin ediniz.

«Bu fıkrayı Şükrü Kaya'dan Hikmet Feridun Es nakletmiştir.»